

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК**

В.І. Староста

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА
ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»**

**Навчальний посібник
для самостійної роботи студентів
спеціальності
012 «Дошкільна освіта»**

**Ужгород
2024**

Староста В.І.

С-77 Тестові завдання з дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності дітей раннього та дошкільного віку»: Навчальний посібник для самостійної роботи студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. 63 с.

Навчальний посібник містить тестові завдання з дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності дітей раннього та дошкільного віку». Обрана форма контролю результатів навчання відповідає сучасним світовим тенденціям моніторингу якості освітнього процесу у вищій школі, сприяє формуванню культури розумової праці студентів. Пропоновані тести є системою завдань, за результатами виконання яких можна здійснювати поточне й підсумкове оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти (формувальне та сумативне оцінювання) і т.п., а також посібник може бути використаний у процесі самостійної роботи.

Призначений для магістрантів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», а також для викладачів закладів вищої освіти.

Рецензент:

проф. Опачко М.В., доктор педагогічних наук, ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

*Рекомендовано до друку
науково-методичною комісією факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол № 7 від 15 травня 2024 р.)*

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. Нормативно-правові засади екологізації сучасної дошкільної освіти в Україні у контексті сталого розвитку	5
2. Теоретичні засади формування природничо-екологічної компетентності дітей раннього та дошкільного віку	18
3. Спільна діяльність сім'ї і ЗДО у сфері ознайомлення дітей з природою та екологічного виховання.....	36
4. Методи формування природничо-екологічної компетентності дітей раннього та дошкільного віку	41
5. Традиційні та інноваційні форми, засоби формування природничо-екологічної компетентності дітей раннього та дошкільного віку.....	54
6. Методична робота вихователя щодо вдосконалення власної педагогічної майстерності у сфері формування природничо-екологічної компетентності дітей раннього та дошкільного віку	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

ПЕРЕДМОВА

Пропонований навчальний посібник містить тестові завдання з дисципліни «Теорія і методика формування природничо-екологічної компетентності дітей раннього та дошкільного віку». Тестові завдання розроблено на основі чинних підручників, нормативно-правових документів та інших джерел відповідно до програмних вимог професійної підготовки магістрантів спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

Зауважимо, що в посібнику серед інших пропонуються тестові завдання-ситуації, які спрямовані на розуміння особливостей майбутньої професійної діяльності у ЗДО щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей раннього та дошкільного віку. З нашого погляду, це сприятиме практичній спрямованості тестових завдань, критичному аналізу різноманітних професійно-орієнтованих ситуацій. Завдання посібника можна використовувати для самооцінки своїх знань, для поточного та підсумкового контролю, а також контролю міцності («виживаності») знань тощо. Пропоновані тестові завдання розміщені на платформі електронного навчання УжНУ Moodle і пройшли вдалу апробацію.

Умовні скорочення, які використано в тестових завданнях:

Скорочення у тексті	Повна назва
МОН	Міністерство освіти і науки
ДО	Дошкільна освіта
ЗДО	Заклад дошкільної освіти
ЗУН	Знання, уміння, навички
БКДО	Базовий компонент дошкільної освіти
ООП	Особливі освітні потреби
ДН	Дистанційне навчання

Автор з вдячністю сприйме будь-які побажання, які спрямовані на покращення якості пропонованого видання, а також розгляне цікаві тестові завдання, складені студентами в процесі навчання.

Автор

1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Увага! Для завдань 1.1-1.68 пропонуються такі відповіді

Правильне тільки твердження I

Правильне тільки твердження II

Обидва твердження I та II правильні

Обидва твердження I та II НЕ правильні

1.1. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Основною метою екологічної освіти з формування екологічної культури окремих осіб і суспільства в цілому, формування навичок, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення і свідомості, що ґрунтуються на ставленні до природи як універсальної, унікальної цінності.

II. Екологічна освіта, з одного боку, повинна бути самостійним елементом загальної системи освіти, і з іншого боку, виконує інтегративну роль у всій системі освіти.

1.2. Серед принципів екологічної освіти, яка розглядається, як неперервний процес, що охоплює всі вікові, соціальні та професійні групи населення, є такі.

I. конкретність та об'єктивність знань, умінь та навичок.

II. поєднання високопрофесійних екологічних знань з високоморальними загальнолюдськими цінностями, синтез природничо-наукових та соціогуманітарних знань.

1.3. Серед принципів екологічної освіти, яка розглядається, як неперервний процес, що охоплює всі вікові, соціальні та професійні групи населення, є такі.

I. гуманізму.

II. системність, систематичність і безперервність, що забезпечують організаційні умови формування екологічної культури особистості між окремими ланками освіти, єдність формальної і неформальної освіти населення.

1.4. Серед принципів екологічної освіти, яка розглядається, як неперервний процес, що охоплює всі вікові, соціальні та професійні групи населення, є такі.

I. орієнтація на ідею цілісності природи, універсальності зв'язків всіх природних компонентів і процесів.

II. взаємозв'язок краєзнавства, національного і глобального мислення, що сприяє поглибленому розумінню екологічних проблем на різних рівнях.

1.5. Серед принципів екологічної освіти, яка розглядається, як неперервний процес, що охоплює всі вікові, соціальні та професійні групи населення, є такі.

I. міждисциплінарний підхід до формування екологічного мислення, що передбачає логічне поєднання й поглиблення системних природних знань, логічне підпорядкування різнобічних знань основній меті екологічної освіти.

II. краєзнавчий принцип екологічної освіти має бути вдосконалений і покладений в основу.

1.6. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Екологічна освіта - це сукупність наступних компонентів: екологічні знання - екологічне мислення - екологічний світогляд - екологічна етика - екологічна культура.

II. Розвиток екологічної освіти має відбуватись на основі синтезу трьох основних підходів (тенденцій), що сьогодні існують, а саме формування: сучасних екологічних уявлень; нового ставлення до природи; нових стратегій та технологій взаємодії з природою.

1.7. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Основи екологічного мислення закладаються у дитини в сім'ї. «Материнська школа» (сімейно-родинне виховання) покликана сформувати у дитини перші уявлення про навколишній світ, прищепити повагу і почуття відповідальності за все живе, що її оточує, на основі культурних надбань і традицій народу.

II. Наступною ланкою у розвитку екологічної свідомості дитини стають дошкільні заклади: дитячий садок, груповий та приватний вихователь. Їх завдання - ознайомитись зі змістом і характером сімейного екологічного виховання дитини і у подальшому забезпечити умови для розвитку та підтримки того позитивного, що вже набуто в родині.

1.8. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Виховання дітей відбувається в процесі бесід, ігрової діяльності, читання художньої літератури; міфів, казок; перегляді дитячих кіно- і мультфільмів, теле- і радіопередач, дитячих конкурсів і фестивалів та ін. з урахуванням вікових потреб та можливостей. Більша ефективність досягається при безпосередньому перебуванні у природному середовищі.

II. Ефективність дошкільного виховання залежить від спільних дій сім'ї і дитячих дошкільних закладів, екологічної освіченості батьків і вихователів, їх бажання бути екологічно свідомими і передавати це дітям.

1.9. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Ефективним засобом формування екологічної культури є екологізація шкільної освіти, яка передбачає включення екологічних аспектів, що пов'язані з основним матеріалом, до складу практично всіх навчальних дисциплін.

II. В основу процесу екологізації повинні бути покладені дидактичні, психологічні, етичні та методичні принципи.

1.10. Реалізація екологічних завдань здійснюється через такі форми позашкільної освіти та виховання.

I. традиційні та нетрадиційні форми роботи в літніх екологічних таборах (екологічні стежки, екскурсії тощо);

II. проведення польових навчальних практикумів, екологічних експедицій.

1.11. Реалізація екологічних завдань здійснюється через такі форми позашкільної освіти та виховання.

I. тематичних дитячих природоохоронних акцій;

II. проведення екологічних олімпіад, конкурсів екологічного малюнку, фестивалів екологічної пісні, ділових ігор, наукових конференцій тощо;

1.12. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Базовий компонент дошкільної освіти - це державний стандарт, що містить норми і положення, які визначають державні вимоги до рівня розвиненості та вихованості дитини дошкільного віку, а також умови, за яких вони можуть бути досягнуті.

II. Освітня програма - це єдиний комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом дошкільної освіти для досягнення вихованцями результатів навчання (набуття компетентностей), визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

1.13. Зміст освітньої програми закладу дошкільної освіти повинен передбачати:

I. формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини;

II. виховання елементів природодоцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля.

1.14. Зміст освітньої програми закладу дошкільної освіти повинен передбачати:

I. утвердження емоційно-ціннісного ставлення до практичної та духовної діяльності людини;

II. розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей.

1.15. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. В основі освітнього процесу ЗДО – пріоритетність досвіду дитини діяльнісний, компетентнісний, особистісно зорієнтований, інтегрований і соціокультурний підхід.

II. Для реалізації завдань Стандарту (БКДО) потрібна педагогіка «гри», «партнерства», «здивування» та «відкриття».

1.16. Цінності дошкільної освіти згідно БКДО наступні:

I. визнання самоцінності дошкільного дитинства, його потенціалу та особливої ролі в розвитку особистості.

II. щасливе проживання дитиною дошкільного дитинства як передумова її повноцінного розвитку та подальшої самореалізації у житті.

1.17. Цінності дошкільної освіти згідно БКДО наступні:

I. повага до дитини, особливостей її розвитку та індивідуального досвіду.

II. зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я дитини.

1.18. Цінності дошкільної освіти згідно БКДО наступні:

I. цінувати життя і благополуччя як вміння плекати, підтримувати та створювати сприятливі умови для себе та інших у безпечному середовищі в природному, предметному та соціальному оточенні.

II. розвиток творчих задатків, здібностей, талантів дітей; збереження традицій національного досвіду сімейного та суспільного виховання для збагачення культурного потенціалу взаємодії між поколіннями.

1.19. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Компетентність як результат дошкільної освіти та особистісне надбання відображає систему взаємопов'язаних компонентів фізичного, психічного, соціального, духовного розвитку особистості дитини: емоційно-ціннісного ставлення; сформованості знань; здатності та навичок до активного, творчого впровадження набутого досвіду, тобто до регуляції досягнень, поведінки, діяльності.

II. Серед ключових для дошкільної освіти компетентностей дитини: природничо-екологічна та навички орієнтовані на сталий розвиток.

1.20. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Природничо-екологічна компетентність – це здатність дитини до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності.

II. Серед ключових для дошкільної освіти компетентностей дитини: природничо-екологічна та навички орієнтовані на сталий розвиток.

1.21. Сформованість природничих знань дошкільника згідно БКДО.

I. володіє елементарними уявленнями про дослідження Космосу людиною.

II. знає, що на планеті Земля є неживі і живі об'єкти природи.

1.22. Сформованість природничих знань дошкільника згідно БКДО.

I. має загальні уявлення про природу планети Земля і Всесвіту.

II. розуміє, що Земля є частиною Космосу, а всі його об'єкти (зорі, планети, комети, метеорити тощо) знаходяться дуже далеко.

1.23. Сформованість природничих знань дошкільника згідно БКДО.

I. володіє елементарними уявленнями про дослідження Космосу людиною.

II. знає, що на планеті Земля є неживі і живі об'єкти природи.

1.24. Сформованість природничих знань дошкільника згідно БКДО.

I. усвідомлює зв'язки між рослинами і тваринами, їхні функції в природі;

II. встановлює залежність об'єктів природи від екологічних факторів;

1.25. Сформованість природничих знань дошкільника згідно БКДО.

I. розуміє особливості та умови розвитку рослин (фази розвитку, екологічні фактори, поживність ґрунту, догляд), існування тварин (стадії розвитку, залежність від середовища існування, реакції на сезонні зміни), усвідомлює поділ рослин і тварин на групи.

II. знає, що є дикорослі і культурні рослини; дикі, свійські тварини; знає правила поведінки з ними.

1.26. Сформованість природничих знань дошкільника згідно БКДО.

I. володіє знаннями про основні властивості неживих об'єктів природи (повітря, вода, пісок, глина, каміння), які може виявляти під час елементарних дослідів.

II. усвідомлює значення назв-характеристик окремих властивостей об'єктів та фізичних явищ навколишнього світу (твердість, м'якість, сипучість, в'язкість, плавучість, розчинність; швидкість, напрямок тощо);

1.27. Сформованість природничих знань дошкільника згідно БКДО.

I. володіє назвами штучних матеріалів, виготовлених людиною із природної сировини (метал, гума, тканина, пластик, папір тощо);

II. знає ознаки пір року і явищ природи.

1.28. Сформованість природничих навичок дошкільника згідно БКДО.

I. здатна самостійно чи з незначною допомогою дорослого проводити нескладні досліді з пізнання властивостей об'єктів природи, спостерігати за явищами природи та помічати зміни у стані природи й погоди, оцінювати метеорологічні явища (температура повітря, вітер, опади тощо);

II. здатна до адекватної поведінки на основі оцінки природних явищ та стану погоди.

1.29. Сформованість природничих навичок дошкільника згідно БКДО.

I. дитина виявляє здатність спостерігати за природними об'єктами та явищами планети Земля та видимими об'єктами Космосу;

II. спроможна класифікувати та групувати природні об'єкти рослинного й тваринного світу за характерними ознаками.

1.30. Сформованість природничих навичок дошкільника згідно БКДО.

I. здатна самостійно чи з незначною допомогою дорослого проводити нескладні досліді з пізнання властивостей об'єктів природи, спостерігати за явищами природи та помічати зміни у стані природи й погоди, оцінювати метеорологічні явища (температура повітря, вітер, опади тощо);

II. здатна до адекватної поведінки на основі оцінки природних явищ та стану погоди.

1.31. Сформованість природничих навичок дошкільника згідно БКДО.

I. Здатна з допомогою дорослого вирощувати рослини, доглядати за домашніми улюбленцями та піклуватись про них;

II. демонструє дотримання правил природодоцільної поведінки, навички бережливого ставлення до ресурсів; відгукується на пропозиції дорослого зберігати й покращувати природне довкілля чи надавати допомогу живим об'єктам природи.

1.32. Навички, орієнтовані на сталий розвиток згідно БКДО.

I. виявляються у сформованості в дітей початкових уявлень про сталі дії і поведінку, усвідомленні необхідності збереження ресурсів планети й особистої причетності до цього;

II. розвиненості ефективних звичок соціальної поведінки, економного споживання ресурсів та збереження природи.

1.33. Емоційно-ціннісне ставлення (сталий розвиток) згідно БКДО.

I. дитина мотивована на цінності сталого розвитку (дружні стосунки між людьми, раціональне використання природних ресурсів тощо);

II. Виявляє небайдужість до природоохоронної діяльності дорослих, бажання брати участь у проведенні заходів, спрямованих на підтримку цінностей сталого розвитку.

1.34. Навички (сталий розвиток) згідно БКДО.

I. може пояснити на елементарному рівні необхідність сталого способу власного життя, свідомо обирає дії, спрямовані на зміцнення власного здоров'я, виявляє відчуття особистої причетності до збереження ресурсів планети і власної країни;

II. Здатна пояснити, чому потрібно економно витратити воду, папір, електроенергію, як це пов'язано зі збереженням лісових, водних запасів планети, клімату; демонструє навички розумного споживання енергії, паперу та води.

1.35. Навички (сталий розвиток) згідно БКДО.

I. Здатна не лише усвідомлювати важливість правил у суспільному житті, смисл конкретного правила, а й уміти пояснити іншому, чому варто вчиняти так, а не інакше.

II. Володіє і доречно вживає слова із широкої палітри мовних формул, необхідних для обслуговування різних ситуацій (вітальні слова, слова-звертання, прохання чи пропозиція допомоги, дякування, вибачення тощо); виявляє доброзичливе ставлення до людей, які її оточують, намагається підтримувати дружні стосунки з дітьми.

1.36. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Екологія (грец. «еко» - дім, «логос» - наука) - наука про дім, місце проживання, середовище життєдіяльності.

II. Навколишнє середовище є поєднанням абіотичного, біотичного і соціального середовищ, що сукупно і безпосередньо впливають на людей і їхнє господарство.

1.37. Фундаментальні закони екології відомий американський еколог Барі Коммонер у 1966 р. виклав у лаконічній формі:

I. Все пов'язано з усім.

II. Все має кудись подітися.

1.38. Фундаментальні закони екології відомий американський еколог Барі Коммонер у 1966 р. виклав у лаконічній формі:

I. Ніщо не дається задарма.

II. Природа знає краще.

1.39. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Екосистема або екологічна система – це сукупність живих організмів (біоценоз), які пристосувалися до спільного проживання в певному середовищі існування (біотопі), утворюючи з ним єдине ціле.

II. Навколишнє середовище є поєднанням абіотичного, біотичного і соціального середовищ, що сукупно і безпосередньо впливають на людей і їхнє господарство.

1.40. Доцент Київського університету імені Бориса Грінченка Олександр Авраменко пояснив, що «оточуюче середовище» – це суржик (<https://tsn.ua/video/video-novini/ekspres-urok-ukrayinskoyi-movi-seredovische-ne-buvaye-otochuyuchim.html>). Українською слід говорити

I. «навколишнє середовище»

II. «довкілля»

1.41. Проаналізуйте наведені твердження:

I. соціальне середовище, об'єднуючись із природним, квазіприродним і артеприродним середовищами, утворює загальну сукупність людського середовища

II. Кожне з названих середовищ тісно взаємопов'язане з іншими, причому жодне з них не може бути замінене іншим або безболісно виключене із загальної системи оточуючого людину середовища

1.42. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Квазіприродне середовище – це всі елементи природного середовища, штучно перетворені і модифіковані людьми; які на відміну від власне природного середовища неспроможні системно самопідтримувати себе (тобто вони руйнуються без постійного регулюючого впливу з боку людини).

II. До квазіприродного/штучного середовища належать орні та інші перетворені людиною угіддя («культурні ландшафти»); ґрунтові дороги; зовнішній простір населених місць із його природними фізико-хімічними характеристиками і внутрішньою структурою (різноманітними будівлями, що змінюють тепловий і вітровий режими, зеленими смугами, ставками і т.д.); зелені насадження (газони, бульвари, сади, ландшафтні парки і лісопарки, що створюють імітацію природного середовища), а також домашні тварини, кімнатні і культурні рослини.

1.43. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Соціальне середовище – це суспільство і різноманітні суспільні процеси.

II. Соціальне середовище – це насамперед культурно-психологічний клімат, намірено або ненавмисно створюваний самими людьми, здійснюваного безпосередньо, а також за допомогою засобів матеріального, енергетичного та інформаційного впливу.

1.44. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Соціальне середовище – це насамперед культурно-психологічний клімат, намірено або ненавмисно створюваний самими людьми, здійснюваного безпосередньо, а також за допомогою засобів матеріального, енергетичного та інформаційного впливу.

II. Такий вплив включає в себе економічну забезпеченість відповідно до виробленого суспільством або даною етнічною, соціальною групою еталоном (житлом, їжею, одягом, іншими споживчими товарами), цивільні свободи (совісті, волевиявлення, пересування, місця проживання, рівності перед законом і т.п.), ступінь впевненості в завтрашньому дні (відсутність або наявність страху перед військовими діями та іншими соціальними кризами, утратою роботи, голодом, позбавленням волі, бандитським нападом, злодійством, захворюванням, розпадом сім'ї, її незапланованим ростом або скороченням і т.п.); моральні норми спілкування і поведінки; свободу самовираження, у тому числі трудової діяльності (максимальної віддачі сил і спроможностей людям або суспільству в цілому); можливість вільного спілкування з особами однієї етнічної групи і подібного культурного рівня, тобто створення і входження в еталонну для людини соціальну групу (із спільністю інтересів, життєвих ідеалів, поводження і т.п.).

1.45. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Артеприродне середовище – це весь штучно створений людиною світ, що не має аналогів у природі і без постійної підтримки та відновлення людиною неминуче буде руйнуватися.

II. До артеприродного середовища можуть бути віднесені асфальт і бетон сучасних міст, простір місць життя і роботи транспорту і підприємств сфери

обслуговування (фізико-хімічні характеристики, розмірність, естетика помешкань і т.п.); технологічне устаткування; транспортні об'єкти; меблі й інші речі («речове середовище»); усі предмети, що складаються зі штучно синтезованих речовин. У якості одного з елементів артеприродного середовища виступає також культурно-архітектурне середовище. Сучасну людину оточує головним чином саме артеприродне середовище, а не природне.

1.46. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Абіотичне середовище – це компоненти природного або природно-антропогенного походження, які прямо або опосередковано впливають на окрему людину або людські спільності (у тому числі людство в цілому) тощо.

II. До абіотичного середовища належать енергетичний стан середовища (теплове і хвильове, включаючи магнітне і гравітаційне поля); хімічний і динамічний характер атмосфери; водяний компонент (вологість повітря, земної поверхні, хімічний склад вод, їх фізика, сама їх наявність і співвідношення з населеною сушею); фізичний, хімічний і механічний характер поверхні землі (включаючи геоморфологічні структури); структура і склад біологічної частини екологічних систем (рослинності, тварин і мікроорганізмів), ландшафтних комплексів (в т.ч. неорних с/г і лісових угідь з природними екосистемами).

1.47. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Довкілля у широкому розумінні цього слова - це вся наша планета Земля, це Космос, це все те, що певним чином впливає і визначає життєвий цикл людини як біологічної і соціальної істоти.

II. У вузькому розумінні, довкілля визначає конкретне середовище, що оточує дитину безпосередньо (природне, предметне, соціальне).

1.48. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Довкілля/середовище життя/навколишнє середовище у широкому розумінні цього слова - це середовище, з яким кожна жива істота пов'язана обміном речовин, енергії, інформації, що постає перед дитиною як єдина неподільна цілісність, у якій все органічно пов'язане.

II. У вузькому розумінні, довкілля визначає конкретне середовище, що оточує дитину безпосередньо (природне, предметне, соціальне).

1.49. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Природне довкілля - це явища природи, жива і нежива природа, за якими спостерігає дитина; у процесі спостережень за явищами природи і дослідницької діяльності в дітей формується інтегральний «образ» знань про природу («образ природи»).

II. Предметне довкілля - це предметне середовище, в якому дитина живе, це предмети побуту (посуд, меблі, одяг тощо), мистецтво, транспорт тощо.

1.50. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Соціальне довкілля - це система взаємовідносин, що склалась у суспільстві, в конкретному соціумі; це люди, суспільство, певна спільнота, соціальне довкілля люди створюють самі за певними законами і нормами спілкування; це суспільні матеріальні і духовні умови життєдіяльності особистості.

II. Предметне довкілля - це предметне середовище, в якому дитина живе, це предмети побуту (посуд, меблі, одяг тощо), мистецтво, транспорт тощо.

1.51. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Соціальне довкілля - це система взаємовідносин, що склалась у суспільстві, в конкретному соціумі; це люди, суспільство, певна спільнота, соціальне довкілля люди

створюють самі за певними законами і нормами спілкування; це суспільні матеріальні і духовні умови життєдіяльності особистості.

II. Природне довкілля - це явища природи, жива і нежива природа, за якими спостерігає дитина; у процесі спостережень за явищами природи і дослідницької діяльності в дітей формується інтегральний «образ» знань про природу («образ природи»).

1.52. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Чинники кліматичні (світло, тепло, волога, тиск), ґрунтові (склад, щільність, вологість, повітряпроникливість ґрунту тощо), хімічні (склад повітря, сольовий склад води тощо) мають загальну назву екологічні абіотичні чинники (неживої природи).

II. Чинники фітогенні (рослинні організми), зоогенні (Тваринні організми), мікрогенні (віруси, бактерії, простіші) мають загальну назву екологічні біотичні чинники (живої природи).

1.53. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Чинники кліматичні (світло, тепло, волога, тиск), ґрунтові (склад, щільність, вологість, повітряпроникливість ґрунту тощо), хімічні (склад повітря, сольовий склад води тощо) мають загальну назву екологічні абіотичні чинники (неживої природи).

II. Чинники які характеризують безпосередній вплив людини, опосередкований вплив людини мають загальну назву екологічні антропогенні чинники (діяльність людини).

1.54. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Чинники фітогенні (рослинні організми), зоогенні (Тваринні організми), мікрогенні (віруси, бактерії, простіші) мають загальну назву екологічні біотичні чинники (живої природи).

II. Чинники які характеризують безпосередній вплив людини, опосередкований вплив людини мають загальну назву екологічні антропогенні чинники (діяльність людини).

1.55. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Екологічна освіта - цілеспрямовано організований, планово і систематично здійснюваний процес засвоєння екологічних знань, умінь і навичок

II. Екологічна освіта вирішує три основні функції: 1. Формує адекватні екологічні уявлення, тобто уявлення про взаємозв'язки в системі «Людина - Природа - Суспільство» і в самій природі. 2. Формує ставлення до природи. 3. Формує систему умінь, навичок і стратегій взаємодій із природою.

1.56. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Екологічне виховання – це цілеспрямоване формування у людей різного віку екологічного мислення, екологічних, моральних, правових поглядів на природу

II. Екологічне виховання покликане формувати активну природоохоронну позицію. Екологічне виховання досягається за допомогою комплексу природоохоронної та екологічної освіти, який включає шкільну і вузівську екологічну просвіту, пропаганду екологічної поведінки.

1.57. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Екологічна культура – окрема галузь людської духовності, пізнання та практики, яка визначає характер та способи відносин людини з біосферою. Екологічна культура звернена до двох світів - природного довкілля і внутрішнього світу людини.

II. Екологічна культура – починає формуватися у дошкільному віці і виступає осмислено правильним ставленням дитини до природи та форм взаємодії з нею.

1.59. Проаналізуйте наведені твердження:

I. екологічна компетентність – це складова екологічної культури, мета і результат екологічної освіти та виховання, що характеризує здатність людини використовувати на практиці набуті знання, вміння та навички, а також сформоване ставлення до об'єктів і процесів навколишнього середовища (природного, соціального, предметного).

II. Екологічна освіта і виховання, які є невід'ємними складовими екологічної культури, мають бути своєрідними оберегами для кожної людини і загалом для людства від сучасних екологічних викликів, загроз і небезпек.

1.60. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Метою морально-ціннісного ставлення до природи є виховання відчуття цінності життя, унікальності кожної форми його вияву. Гуманне морально-ціннісне ставлення до природи формується у перші роки життя дитини в умовах цілеспрямованих педагогічних впливів.

II. Природничо-екологічна компетентність (дитини) – це здатність дитини до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності.

1.61. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Складовими природничо-екологічної компетентності дітей є знання й уявлення про природу, позитивне емоційно-ціннісне ставлення до її компонентів, обізнаність із правилами природокористування та їх дотримання, тобто відповідна діяльність і поведінка у природі.

II. Природничо-екологічна компетентність (дитини) – це здатність дитини до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності.

1.62. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Складовими природничо-екологічної компетентності дітей є знання й уявлення про природу, позитивне емоційно-ціннісне ставлення до її компонентів, обізнаність із правилами природокористування та їх дотримання, тобто відповідна діяльність і поведінка у природі.

II. Позитивне емоційно-ціннісне ставлення характеризується отриманням задоволення від спілкування з природою, емоційним сприйняттям природних об'єктів та явищ, бажанням і потребою зберегти природне довкілля, усвідомленням цінності природи для життя людини, її самоцінності. Таке ставлення формується за умов наявності екологічних уявлень та мотивує екологічно доцільну поведінку дітей у природі.

1.64. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Складовими природничо-екологічної компетентності дітей є знання й уявлення про природу, позитивне емоційно-ціннісне ставлення до її компонентів, обізнаність із правилами природокористування та їх дотримання, тобто відповідна діяльність і поведінка у природі.

II. Пізнавальна, дослідницька, трудова, ігрова діяльність є пріоритетні для формування природничо-екологічної компетентності дошкільників.

1.65. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Продуктивна діяльність - це діяльність, що моделює предмети довкілля, приводить дітей до створення реального продукту, в якому уявлення про предмет, явище, ситуацію одержує матеріальне втілення у малюнку, конструкції, об'ємному зображенні.

II. Конструктивна діяльність - це процес створення різних споруд з різних матеріалів, що передбачає взаємне розташування частин, елементів, а також способи їх поєднання.

1.66. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Сталий розвиток це сучасна концепція взаємодії суспільства і природи з узгодження між економічним та соціальним розвитком суспільства й збереженням довкілля

II. Сталий розвиток – той, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь задовольняти свої потреби.

1.67. Проаналізуйте наведені твердження:

I. «Емпауермент» - (з англ. Empowerment розширення прав і можливостей) – надання людині мотивації й натхнення до дії.

II. Емпауермент - педагогіка мотивації та натхнення до дії. Принцип емпауерменту як основа до роботи з формування у дітей навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

1.68. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Методологічними і психологічними засадами ознайомлення дошкільників з довкіллям є цілісний підхід до пізнання, розвиток критичного мислення, процес розуміння у взаємозв'язку з розвитком мовлення і мислення.

II. Американським філософом Едвардом Рідом розроблено нову парадигму філософії освіти - екологічний реалізм, стрижневим положенням якого є істинність, однозначність знань про довкілля можна виявити тільки в безпосередній взаємодії з ним.

1.69. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, що передбачає взаємозв'язок завдань із різних розділів програми: ознайомлення дітей з рідною природою, довкіллям, розвитком мовлення, художньо-мовленнєвою діяльністю, формування елементарних математичних уявлень. Розв'язання цих завдань здійснюється на інтегрованих заняттях у ЗДО.

А Принцип інтеграції знань

Б Принцип цілісності і системності

В Принцип діяльнісного опосередкування

Г Принцип діадичної взаємодії

1.70. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, що передбачає озброєння дітей системою знань про довкілля у їх цілісності, що забезпечує формування у дітей дошкільного віку цілісної особистості, цілісної свідомості, цілісної картини світу

А Принцип інтеграції знань

Б Принцип цілісності і системності

В Принцип діяльнісного опосередкування

Г Принцип діадичної взаємодії

1.71. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, що передбачає занурення дітей у різні види пізнавальної діяльності (мовленнєву, художньо-мовленнєву, трудову, продуктивну, ігрову, конструктивну, комунікативну тощо). Тобто, кожен із видів діяльності сприяє опосередковано пізнанню природного довкілля.

А Принцип інтеграції знань

Б Принцип цілісності і системності

В Принцип діяльнісного опосередкування

Г Принцип діадичної взаємодії

1.72. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, відповідно до якого, розвиток і формування цілісної особистості дитини можливий тільки в системах: «організм-середовище», «особистість-довкілля», «дитина-соціум», «педагог-дитина», «діти-довкілля». Дитина живе і виховується у соціальному оточенні, саме тому у процесі організації її життєдіяльності в довкіллі (природному, предметному, соціальному) необхідно враховувати як суб'єктивні, так і об'єктивні умови, систему взаємовідносин, у які включена дитина.

- А Принцип інтеграції знань
- Б Принцип цілісності і системності
- В Принцип діяльнісного опосередкування
- Г Принцип діадичної взаємодії

1.73. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, що вимагає враховувати взаємодію кожної дитини як індивіда, індивідуальності, особистості із зовнішнім світом, сприяти її входженню у процес діяльності, утворенню «особистісного світу дитини», її цілісного «життєдіяльнісного простору».

- А Принцип індивідуальності/природовідповідності
- Б Принцип забезпечення позитивного емоційного тла життєдіяльності дитини в довкіллі
- В Принцип урахування культурно-етнографічних особливостей краю
- Г Принцип єдності зовнішніх впливів довкілля і внутрішніх умов

1.74. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, що реалізується вихователем такою організацією діяльності (пізнавальної, комунікативної тощо) дітей, у якій кожна дитина одержує емоційне задоволення від роботи, спілкування, власних і колективних досягнень.

- А Принцип індивідуальності/природовідповідності
- Б Принцип забезпечення позитивного емоційного тла життєдіяльності дитини в довкіллі
- В Принцип урахування культурно-етнографічних особливостей краю
- Г Принцип єдності зовнішніх впливів довкілля і внутрішніх умов

1.75. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, що вимагає максимального використання культури, звичаїв, традицій тієї місцевості, у якій розташований дошкільний заклад; культури нації, етносу, спільноти, суспільства, країни; формування цілісної свідомої особистості дитини в рамках національної культури.

- А Принцип індивідуальності/природовідповідності
- Б Принцип забезпечення позитивного емоційного тла життєдіяльності дитини в довкіллі
- В Принцип урахування культурно-етнографічних особливостей краю
- Г Принцип єдності зовнішніх впливів довкілля і внутрішніх умов

1.76. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, що вимагає переведення способів пізнавальної діяльності дітей із плану соціальної свідомості у план свідомості індивідуальної. Будь-який новий вид пізнавальної діяльності в дошкільному закладі потрібно вводити як зовнішню матеріальну діяльність з поступовим її перетворенням у внутрішню.

- А Принцип індивідуальності/природовідповідності
- Б Принцип забезпечення позитивного емоційного тла життєдіяльності дитини в довкіллі
- В Принцип урахування культурно-етнографічних особливостей краю
- Г Принцип єдності зовнішніх впливів довкілля і внутрішніх умов

1.77. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, принцип, за яким будь-яке навчання будується за «золотим правилом дидактики» А.Я.Коменського: все, з чим зустрічається дитина в довкіллі, потрібно, щоб воно пройшло через її органи відчуття і сприймання (зорове, слухове, тактильне, моторне тощо). У процесі безпосереднього сприймання предметів і явищ довкілля або їх заміників (ілюстрацій, картин, макетів, муляжів, відеофільмів тощо) наочність забезпечує об'єктивність знань, здобутих фактів, умовисновків.

- А Принцип наочності й об'єктивності
- Б Принципи екологізації і валеологізації
- В Принцип поєднання пізнавальних і виховних завдань
- Г Принцип емпіризму

1.78. Укажіть принципи ознайомлення дітей з довкіллям, що передбачають формування у процесі ознайомлення дітей з довкіллям екологічного ставлення до довкілля і до самого себе, виховання дітей екологічного мислення, озброєння їх екологічними взаєминами організму з довкіллям. У процесі ознайомлення дітей з довкіллям вихователь знайомить з правилами безпеки життєдіяльності в довкіллі, збереження і зміцнення їхнього здоров'я; формування у дітей наукового розуміння здорового способу життя.

- А Принцип наочності й об'єктивності
- Б Принципи екологізації і валеологізації
- В Принцип поєднання пізнавальних і виховних завдань
- Г Принцип емпіризму

1.79. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, який є провідним принципом навчально-виховної роботи з дітьми в дошкільному закладі. Плануючи будь-яку пізнавальну діяльність у довкіллі, вихователь обов'язково передбачає і виховні завдання: виховання любові до рідного краю, Батьківщини, рідних і близьких людей, виховання патріотичних почуттів, громадянськості; екологічне, валеологічне, економічне виховання; виховання працелюбності, допитливості, наполегливості тощо. Реалізація означених принципів буде сприяти формуванню цілісної свідомої особистості дитини, озброєною знаннями, вміннями і навичками поведінки і життєдіяльності в довкіллі.

- А Принцип наочності й об'єктивності
- Б Принципи екологізації і валеологізації
- В Принцип поєднання пізнавальних і виховних завдань
- Г Принцип емпіризму

1.80. Укажіть принцип ознайомлення дітей з довкіллям, що покладено в основу до роботи з формування у дітей навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

- А Принцип наочності й об'єктивності
- Б Принципи екологізації і валеологізації
- В Принцип поєднання пізнавальних і виховних завдань
- Г Принцип емпіризму

Увага! Для завдань 1.81-1.87 пропонуються такі відповіді

- А соціальне
- Б артеприродне
- В квазіприродне
- Г біотичне

1.81. Визначте середовище за такими ознаками: це всі елементи природного середовища, штучно перетворені і модифіковані людьми; які на відміну від власне природного середовища неспроможні системно самопідтримувати себе (тобто вони руйнуються без постійного регулюючого впливу з боку людини); це орні та інші перетворені людиною угіддя («культурні ландшафти»); ґрунтові дороги; зовнішній простір населених місць із його природними фізико-хімічними характеристиками і внутрішньою структурою (різноманітними будівлями, що змінюють тепловий і вітровий режими, зеленими смугами, ставками і т.д.); зелені насадження (газони, бульвари, сади, ландшафтні парки і лісопарки, що створюють імітацію природного середовища), а також домашні тварини, кімнатні і культурні рослини.

1.82. Визначте середовище за такими ознаками: це всі елементи природного середовища, штучно перетворені і модифіковані людьми; які на відміну від власне природного середовища неспроможні системно самопідтримувати себе (тобто вони руйнуються без постійного регулюючого впливу з боку людини).

1.83. Визначте середовище за такими ознаками: це орні та інші перетворені людиною угіддя («культурні ландшафти»); ґрунтові дороги; зовнішній простір населених місць із його природними фізико-хімічними характеристиками і внутрішньою структурою (різноманітними будівлями, що змінюють тепловий і вітровий режими, зеленими смугами, ставками і т.д.); зелені насадження (газони, бульвари, сади, ландшафтні парки і лісопарки, що створюють імітацію природного середовища), а також домашні тварини, кімнатні і культурні рослини.

1.84. Визначте середовище за такими ознаками: це суспільство і різноманітні суспільні процеси

1.85. Визначте середовище за такими ознаками: це насамперед культурно-психологічний клімат, намірено або ненавмисно створюваний самими людьми, здійснюваного безпосередньо, а також за допомогою засобів матеріального, енергетичного та інформаційного впливу.

1.86. Визначте середовище за такими ознаками: це весь штучно створений людиною світ, що не має аналогів у природі і без постійної підтримки та відновлення людиною неминуче буде руйнуватися

1.87. Визначте середовище за такими ознаками/прикладми: це насамперед асфальт і бетон сучасних міст, простір місць життя і роботи транспорту і підприємств сфери обслуговування (фізико-хімічні характеристики, розмірність, естетика помешкань і т.п.); технологічне устаткування; транспортні об'єкти; меблі й інші речі («речове середовище»); усі предмети, що складаються зі штучно синтезованих речовин. У якості одного з елементів артеприродного середовища виступає також культурно-архітектурне середовище. Сучасну людину оточує головним чином саме таке середовище, а не природне.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Освітня лінія інваріантної складової Держстандарту дошкільної освіти, що містить відомості про вікові особливості психічного розвитку дітей дошкільного віку, а також про зміст роботи із збереження і зміцнення здоров'я та забезпечення повноцінного фізичного розвитку дитини.

- А «Особистість дитини»
- Б «Мовлення дитини»
- В «Дитина в соціумі»
- Г «Дитина у природному довкіллі»

2.2. Освітня лінія інваріантної складової Держстандарту дошкільної освіти, що розкриває зміст роботи з ознайомлення дітей із суспільним довкіллям та трудового виховання формування навичок самообслуговування та долучення до господарсько-побутової праці). У своєму пізнанні дитина рухається від розуміння назв і призначення оточуючих предметів та явищ до розуміння причинно-наслідкових зв'язків у предметному та соціальному світі.

- А «Особистість дитини»
- Б «Мовлення дитини»
- В «Дитина в соціумі»
- Г «Дитина у природному довкіллі»

2.3. Освітня лінія інваріантної складової Держстандарту дошкільної освіти, де висвітлено зміст роботи з формування у дітей системи знань про об'єкти та явища прир планети Земля, зв'язки і залежності між ними та роль праці у природі, а також наведено завдання для надання дітям початкових уявлень про Космос. У сукупності пропонується інформація має стати основою формування пізнавально-емоційного ставлення та екологічно-доцільної поведінки дітей в природі.

- А «Особистість дитини»
- Б «Мовлення дитини»
- В «Дитина в соціумі»
- Г «Дитина у природному довкіллі»

2.4. Освітня лінія інваріантної складової Держстандарту дошкільної освіти, де відображено зміст роботи з дітьми раннього та дошкільного віку, що спрямована на збагачення їхнього досвіду різноманітними сенсорними враженнями, формування у дітей вмінь орієнтуватися у сенсорних еталонах (колір, величина, форма), їх видах, ознаках, властивостях.

- А «Особистість дитини»
- Б «Дитина у природному довкіллі»
- В «Дитина в соціумі»
- Г «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

2.5. Освітня лінія інваріантної складової Держстандарту дошкільної освіти, де комплексно представлено зміст образотворчої, музичної, театралізованої та літературної діяльності дітей дошкільного віку. Такий підхід передбачає взаємопов'язаність тем. Основною метою реалізації завдань розділу є отримання дітьми задоволення від процесу та результату діяльності.

- А «Особистість дитини»
- Б «Дитина у природному довкіллі»

В «Дитина в соціумі»

Г «Дитина у світі культури»

2.6. Ситуація: зміст освітнього процесу в ЗДО передбачає: - формування позитивного образу «Я», створення бази особистісної культури дитини, її активної життєдіяльності; - виховання в дитини позитивного ставлення до своєї зовнішності, формування основних фізичних якостей, рухових умінь, культурно-гігієнічних, оздоровчих навичок та навичок безпечної життєдіяльності. На кінець дошкільного періоду життя в дитини мають бути сформовані базові якості особистості: довільність, самостійність і відповідальність, креативність, ініціативність, свобода поведінки і безпечність, самосвідомість, самоставлення, самооцінка. Укажіть освітню лінію БКДО, яка спрямована на формування та розвиток зазначених компетентностей вихованців.

А «Особистість дитини»

Б «Дитина у природному довкіллі»

В «Дитина в соціумі»

Г «Мовлення дитини»

2.7. Ситуація: зміст освітнього процесу в ЗДО Передбачає: формування у дітей навичок соціально визнаної поведінки, вміння орієнтуватись у світі людських взаємин, готовності співпереживати та співчувати іншим. Завдяки спілкуванню з дорослими, як носіями суспільно-історичного досвіду людства, в дитини з'являються інтерес та вміння розуміти інших, долучатися до спільної діяльності з однолітками та дорослими, об'єднувати з ними свої зусилля для досягнення спільного результату, оцінювати власні можливості, поважати бажання та інтереси інших людей. Взаємодія з іншими людьми є своєрідним видом входження дитини в людський соціум, що вимагає уміння узгоджувати свої інтереси, бажання, дії з іншими членами суспільства. Укажіть освітню лінію БКДО, яка спрямована на формування та розвиток зазначених компетентностей вихованців.

А «Особистість дитини»

Б «Дитина у природному довкіллі»

В «Дитина в соціумі»

Г «Мовлення дитини»

2.8. Ситуація: зміст освітнього процесу в ЗДО передбачає: природничу освіченість через наявність уявлень дитини про живі організми і природне середовище, багатоманітність явищ природи, причинно-наслідкові зв'язки у природному довкіллі та взаємозв'язок природних умов, рослинного і тваринного світу, позитивний і негативний вплив людської діяльності на стан природи. Ціннісне ставлення дитини до природи виявляється у її природодоцільній поведінці: виважене ставлення до рослин і тварин; готовність включатись у практичну діяльність, що пов'язана з природою; дотримання правил природокористування. Містить доступні дитині дошкільного віку уявлення про природу планети Земля та Всесвіт, розвиток емоційно-ціннісного та відповідального екологічного ставлення до природного довкілля. Укажіть освітню лінію БКДО, яка спрямована на формування та розвиток зазначених компетентностей вихованців.

А «Особистість дитини»

Б «Дитина у природному довкіллі»

В «Дитина в соціумі»

Г «Мовлення дитини»

2.9. Ситуація: зміст освітнього процесу в ЗДО передбачає: засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях. Оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найвагомішим досягненням дошкільного дитинства. Мова виступає «каналом зв'язку» для одержання інформації з немовних сфер буття, засобом пізнання світу від конкретно-чуттєвого до понятійно-абстрактного. Мовленнєве виховання забезпечує духовно-емоційний розвиток дитини через органічний зв'язок із національним вихованням. Мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку складається із різних видів говоріння та слухання, під час якої формуються мовленнєві вміння і навички. Вивчення української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот передбачає залучення дітей інших національностей, які є громадянами України, до оволодіння українською мовою як державною на рівні вільного спілкування з іншими дітьми і дорослими, виховання інтересу та позитивного ставлення до української мови. Укажіть освітню лінію БКДО, яка спрямована на формування та розвиток зазначених компетентностей вихованців.

А «Особистість дитини»

Б «Дитина у природному довкіллі»

В «Дитина в соціумі»

Г «Мовлення дитини»

2.10. Ситуація: зміст освітнього процесу в ЗДО передбачає: формування почуття краси в її різних проявах, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва, розвиток творчих здібностей, формування елементарних трудових, технологічних та художньо-продуктивних навичок, самостійності, культури та безпеки праці. Результатом оволодіння дитиною різними видами предметної та художньої діяльності є сформоване емоційно-ціннісне ставлення до процесу та продуктів творчої діяльності, позитивна мотивація досягнень; здатність орієнтуватися в розмаїтті властивостей предметів, розуміти різні способи створення художніх образів, виявляти інтерес до об'єктів, явищ та форм художньо-продуктивної діяльності, а також оволодіння навичками практичної діяльності, культури споживання. Укажіть освітню лінію БКДО, яка спрямована на формування та розвиток зазначених компетентностей вихованців.

А «Особистість дитини»

Б «Дитина в соціумі»

Г «Дитина у світі культури»

Д «Дитина у природному довкіллі»

2.11. Ситуація: зміст освітнього процесу в ЗДО передбачає: розвиток у дітей творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості в ігровій діяльності та формування у них стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому. Гра забезпечує задоволення ігрових уподобань кожної дитини, сприяє виникненню дружніх, партнерських стосунків та ігрових об'єднань за інтересами, спонукає до обміну думками, оцінювання себе й інших, заохочує до імпровізації, висловлювання власних оцінно-етичних суджень. Укажіть освітню лінію БКДО, яка спрямована на формування та розвиток зазначених компетентностей вихованців.

А «Особистість дитини»

Б «Дитина в соціумі»

В «Гра дитини»

Г «Дитина у природному довкіллі»

2.12. Ситуація: зміст освітнього процесу в ЗДО передбачає: сформованість доступних для дитини дошкільного віку уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів довколишнього світу. Показником сформованості цих уявлень є здатність дитини застосовувати отримані знання у практичній діяльності (ігрова, трудова, сенсорно-пізнавальна, математична тощо), оволодіння способами пізнання дійсності, розвиток у неї наочно-дієвого, наочно-образного, словесно-логічного мислення. Сенсорно-пізнавальна освітня лінія спрямована на інтеграцію змісту дошкільної освіти, формування у дітей пошуково-дослідницьких умінь, елементарних математичних уявлень, цілісної картини світу, компетентної поведінки в різних життєвих ситуаціях. Укажіть освітню лінію БҚДО, яка спрямована на формування та розвиток зазначених компетентностей вихованців.

А «Особистість дитини»

Б «Дитина в соціумі»

В «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

Г «Дитина у природному довкіллі»

Увага! Для завдань 2.13-2.17 пропонуються такі відповіді

А Діти третього року життя

Б Діти четвертого року життя

В Діти п'ятого року життя

Г Діти шостого року життя

2.13. Для якого віку наведено такі особливості психічного розвитку дітей: провідна потреба – у спілкуванні з дорослими та однолітками, у любові та повазі; провідна діяльність – предметно-маніпулятивна; провідна функція – сприймання.

2.14. Для якого віку наведено такі особливості психічного розвитку дітей: провідна потреба – в активному пізнанні оточуючого світу, спілкуванні, визнанні, самостійності; провідна діяльність – ігрова, відбувається перехід від маніпулятивної гри до рольової; провідна функція – сприймання.

2.15. Для якого віку наведено такі особливості психічного розвитку дітей: провідна потреба – пізнавальна активність; провідна діяльність – сюжетно-рольова гра; провідна функція – наочно-образне мислення.

2.16. Для якого віку наведено такі особливості психічного розвитку дітей: провідна потреба – у спілкуванні, творчій активності; провідна діяльність – творча гра; провідна функція – уява.

2.17. Для якого віку наведено такі особливості психічного розвитку дітей: провідна потреба – у спілкуванні, творчій активності; провідна діяльність – творча гра; провідна функція – уява.

Увага! Для завдань 2.18-2.23. пропонуються такі відповіді

А Осінь

Б Зима

В Весна

Г Літо

2.18. Ситуація: освітня програма рекомендує ознайомлювати дітей четвертого року життя з характерними для сезону явищами природи, звертати увагу дітей на характерні зміни доступних для спостереження об'єктів природи. Наприклад, з тематики «Природа планети Земля/Сонце» рекомендується ознайомити з характерними ознаками сонця: яскраве та лагідне на початку цієї пори року,

наприкінці цієї пори року світить не так яскраво і майже не гріє, у деякі дні зовсім не з'являється на небі, тоді навколо похмуро, непривітно. Вчити помічати, що кількість сонячного тепла впливає на температуру повітря. Поступово дні стають прохолодніші, а на кінець цієї пори року – зовсім холодними. Яка пора року дає можливість вихователю долучати дітей до таких спостережень.

2.19. Ситуація: освітня програма рекомендує ознайомлювати дітей четвертого року життя з характерними для сезону явищами природи, звертати увагу дітей на характерні зміни доступних для спостереження об'єктів природи. Наприклад, з тематики «Природа планети Земля». Вода: Вода прозора, без запаху, розливається, тече. Водною заповнені колодязі, ставки, озера, річки. Вода падає з неба у вигляді дощу, на початку цієї пори року лягає на землю туманом, у другій половині – памороззю. На кінець цієї пори року вода замерзає в калюжах, невеличких ставках. Замерзла вода називається льодом. Яка пора року дає можливість вихователю долучати дітей до таких спостережень.

2.20. Ситуація: освітня програма рекомендує ознайомлювати дітей четвертого року життя з характерними для сезону явищами природи, звертати увагу дітей на характерні зміни доступних для спостереження об'єктів природи. Наприклад, з тематики «Природа планети Земля». Вітер: рекомендується звертати увагу, що під час цієї пори року часто дмуть поривчасті вітри. Про таку погоду говорять: «Надворі вітряно». Бувають дні без вітру. Тоді говорять: «Погода безвітряна». Стан неба: Під час спостережень звертати увагу дітей на те, що у перші дні під час цієї пори року небо блакитне, чисте або з незначною кількістю білих хмарок. Надалі хмар стає більше, а сонце лише краєчком зазирає на землю. Бувають дні, коли все небо вкрите сірими важкими хмарами, які підганяє вітер. Яка пора року дає можливість вихователю долучати дітей до таких спостережень.

2.21. Ситуація: освітня програма рекомендує ознайомлювати дітей четвертого року життя з характерними для сезону явищами природи, звертати увагу дітей на характерні зміни доступних для спостереження об'єктів природи. Наприклад, з тематики «Природа планети Земля». Оподи: На початку цієї пори року бувають грози, можна побачити блискавку. Дощі холодні, бувають затяжними – впродовж кількох днів. Дощові краплі під час цієї пори року дуже дрібні. На кінець цієї пори року замість дощу випадає мокрий сніг. Яка пора року дає можливість вихователю долучати дітей до таких спостережень.

2.22. Ситуація: освітня програма рекомендує ознайомлювати дітей четвертого року життя з характерними для сезону явищами природи, звертати увагу дітей на характерні зміни доступних для спостереження об'єктів природи. Наприклад, з тематики «Природа планети Земля». Грунт. Під час цієї пори року земля темніє від вологи. Мокра земля в'язка, липне до взуття. Якщо ця пора року не дощова, то земля стає твердою, наприкінці цієї пори року замерзає грудочками. Люди збирають урожай з полів і городів, перекопують землю і залишають її відпочивати до весни. Яка пора року дає можливість вихователю долучати дітей до таких спостережень.

2.23. Ситуація: освітня програма рекомендує ознайомлювати дітей четвертого року життя з характерними для сезону явищами природи, звертати увагу дітей на характерні зміни доступних для спостереження об'єктів природи. Наприклад, з тематики «Природа планети Земля». Грунт. Під час цієї пори року земля темніє від вологи. Мокра земля в'язка, липне до взуття. Якщо ця пора року не дощова, то земля стає твердою, наприкінці цієї пори року замерзає грудочками. Люди збирають урожай

з полів і городів, перекопують землю і залишають її відпочивати до весни. Яка пора року дає можливість вихователю долучати дітей до таких спостережень.

2.24. Ситуація: заняття в ЗДО з дітьми четвертого року життя. Вихователька повідомляє, що на кінець осені вода замерзає в калюжах, невеличких ставках і пропонує дітям назвати таку замерзлу воду, або сама називає як:

- А Лід
- Б Туман
- В Водяна пара
- Г Сніг

Увага! Для завдань 2.25-2.82 пропонуються такі відповіді

Правильне тільки твердження I

Правильне тільки твердження II

Обидва твердження I та II правильні

Обидва твердження I та II НЕ правильні

2.25. Проаналізуйте наведені твердження:

I. Методологічними і психологічними засадами ознайомлення дошкільників з довкіллям є цілісний підхід до пізнання, розвиток критичного мислення, процес розуміння у взаємозв'язку з розвитком мовлення і мислення.

II. Американським філософом Едвардом Рідом розроблено нову парадигму філософії освіти - екологічний реалізм, стрижневим положенням якого є істинність, однозначність знань про довкілля можна виявити тільки в безпосередній взаємодії з ним.

2.26. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Мета: навчити розрізняти якісний стан повітря. Умови: весняна або літня днина.

Проаналізуйте хід дослідів і наведені твердження

I. Звернути увагу дітей на повітря навколо, підкреслити, що воно прозоре. Запропонувати відчуття, чим воно пахне.

II. Звернути увагу на повітря після того, як проїхала машина. Висновок: чисте повітря прозоре, має приємний запах або не має жодного запаху. Забруднене повітря не прозоре, воно може мати неприємний запах. Дихати бажано чистим повітрям

2.27. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Сонце». Мета: показати рух сонця по небу. Матеріал: Вертикальний предмет (стовп, дерево), крейда. Умови проведення дослідів: літо, сонячна днина. Проаналізуйте хід дослідів і наведені твердження

I. Уранці визначити місцезнаходження сонця на небі за певними орієнтирами (будинки, дерева тощо) і накреслити крейдою тінь від котрогось з них.

II. Повторити опівдні та ввечері, накреслити крейдою тінь від котрогось з них.

2.28. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Сонце». Мета: показати залежність між висотою стояння сонця та кількістю його тепла. Матеріал: природні об'єкти; металеві предмети, розміщені на підвір'ї. Умови: весна, літо, рання осінь, сонячна днина. Проаналізуйте хід дослідів і наведені твердження

I. Визначити висоту стояння сонця (за певними орієнтирами) та відчуття на дотик температуру води, піску, різних предметів уранці, опівдні та ввечері.

II. З'ясувати залежність між висотою стояння сонця (проміння йде збоку чи прямо – як у ліхтарика) та кількістю його тепла.

2.29. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Повітря». Мета: продемонструвати наявність повітря навколо нас, у воді. Умови: звичайне приміщення. Проаналізуйте хід дослідів.

I. Склавши трубочкою губи, з силою втягнути повітря. Повітряний потік «звучить» і відчувається на губах. Увімкнути вентилятор і дати дітям відчути рух повітря.

I. Опустити сухий камінець у склянку з водою. На поверхні з'являться бульбашки, наповнені повітрям.

II. Перекинути порожню склянку догори дном, та, тримаючи її дуже рівно, повільно занурити у воду. Чи потрапляє до склянки вода? Чому не потрапляє? Подмукати на паперовий човник. Чому він рухається? Зважити на вагах дві повітряні кульки (одна надута, інша ні). Яка з них важча? Чому?

2.30. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Повітря». Мета: навчити розрізняти якісний стан повітря. Умови: весняна або літня днина. Проаналізуйте хід дослідів.

I. Звернути увагу дітей на повітря навколо, підкреслити, що воно прозоре. Запропонувати відчути, чим воно пахне.

II. Звернути увагу на повітря після того, як проїхала машина. Висновок: чисте повітря прозоре, має приємний запах або не має жодного запаху. Забруднене повітря не прозоре, воно може мати неприємний запах. Дихати бажано чистим повітрям

2.31. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Повітря». Мета: продемонструвати потребу у повітрі людей, тварин. Проаналізуйте хід дослідів.

I. Запропонувати дітям на короткий час затулити носа й рота рукою, а потім глибоко вдихнути повітря та відчути, як це приємно. Покласти руки на груди й відчути, як вони ритмічно рухаються під час дихання.

II. Зробити те саме під час спостереження за кішкою, кролем.

2.32. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: навчити розрізняти стан води (холодна, тепла, гаряча, чиста, забруднена). Матеріал: три склянки з водою різної температури, дві прозорі банки з чистою та забрудненою водою (вкинути грудочку землі). Умови: звичайне приміщення за будь-якої пори року. Проаналізуйте хід дослідів.

I. Розглянути з дітьми три однакові склянки з водою. Запитати: чи однакова вода в них? (Так, зовні однакова). Запропонувати по черзі відчути на дотик. З'ясувати, яка температура води у склянках, як використовують різну воду.

II. Розглянути дві банки з водою. Запитати: чим вони відрізняються? Показати дітям, що крізь забруднену воду погано видно предмети. Підкреслити, що чиста вода прозора, не має ні запаху, ні кольору.

2.33. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: продемонструвати перетворення води у газоподібний стан. Матеріал: спиртівка, сірники, прозора колба з водою, невеличка

покришка з будь-якої посудини. Умови: звичайне приміщення, обов'язкове додержання правил безпеки. Проаналізуйте хід досліду.

I. Незначну кількість води у прозорій колбі довести до кипіння. Потримати покришку над колбою й розглянути з дітьми краплі на ній. Поспостерігати за парою і за поступовим зменшенням кількості води у колбі.

II. Висновок: вода від нагрівання перетворюється у дрібні крапельки (пару) й піднімається вгору.

2.34. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: продемонструвати нагрівання води сонячним промінням і випаровування її. Матеріал: плоскі мисочки з водою. Умови: літо, сонячна днина.

Проаналізуйте хід досліду.

I. Вранці виставити на дворі дві мисочки з водою: одну – на сонці, іншу – у затінку.

II. Порівняти температуру та кількість води вранці та надвечір.

2.35. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: продемонструвати перетворення води в різні стани: з твердого у рідину і навпаки. Матеріал: прозора склянка, лід. Умови: зима, морозна днина. Проаналізуйте хід досліду.

I. Розглянути шматок льоду, покласти його в склянку й занести до приміщення. Коли розтане, знову винести на холод.

II. Висновок у холоді вода перетворюється на лід, а у теплі знову стає водою. Лід, сніг – це різні стани води.

2.36. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: показати властивості снігу. Матеріал: дві невеликі металеві або пластмасові банки з покришками, наповнені водою однакової температури. Умови: зима, морозна днина. Проаналізуйте хід досліду.

I. Виставити одну банку з водою на відкритій місцині, а другу присипати снігом. За годину порівняти воду в обох банках.

II. Висновок: сніг зберігає тепло.

2.37. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: ознайомити дітей з тим, що вода потрібна для людей, рослин, тварин; учити визначати і називати основні її ознаки та властивості (може бути чистою/брудною, холодною/теплою, розливається, ллється, капає); розвивати здатність встановлювати найпростіші зв'язки і взаємозалежності в стані речовини, спостережливість і допитливість.

Проаналізуйте правильність тверджень.

I. У дітей другої молодшої групи вже є деякі уявлення про використання води людиною в побуті, сформовані у них у першій молодшій групі.

II. Під час спостережень у другій молодшій групі вихователь супроводить свою розповідь наочними засобами, що продемонструють ті ознаки і властивості, які доступні для сприймання, розуміння і засвоєння дітьми цього віку.

2.38. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>.

Тема «Вода». Мета: ознайомити дітей з тим, що вода потрібна для людей, рослин, тварин; учити визначати і називати основні її ознаки та властивості (може бути чистою/брудною, холодною/теплою, розливається, ллється, капає); розвивати здатність встановлювати найпростіші зв'язки і взаємозалежності в стані речовини, спостережливість і допитливість. Проаналізуйте хід досліду на таку властивість. Чиста – брудна – кольорова вода.

I. Для порівняння доцільно використати воду з-під водопровідного крана та дощову, наливши її у прозору посудину.

II. У склянку з водою покласти кілька кристаликів марганцевокислого калію. Якого кольору стала вода? Провести аналогічний дослід, додаючи інші барвники. Діти роблять висновок про зміну кольору води.

2.39. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: ознайомити дітей з тим, що вода потрібна для людей, рослин, тварин; учити визначати і називати основні її ознаки та властивості (може бути чистою/брудною, холодною/теплою, розливається, ллється, капає); розвивати здатність встановлювати найпростіші зв'язки і взаємозалежності в стані речовини, спостережливість і допитливість. Проаналізуйте хід досліду на таку властивість. Холодна – тепла вода.

I. Порівняти температуру води, торкаючись до посудини, у яку її налито; пробуючи на смак – воду для пиття різної температури; через тактильні аналізатори – воду різної температури для миття рук і обличчя, прання лялькового одягу. За наявності відповідних умов слід залучити дітей до порівняння температури води під час ігор, плескання та виконання вправ на мілководді річки, у басейні. У середній групі спонукати водночас до порівняння кольору та прозорості води під час занурення з головою.

II. Одну частину води нагріти у посудині, другу – залишити на столі без змін, третю – винести на холод. Від чого залежить температура води? Чому? Висновок діти роблять самостійно.

2.40. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: ознайомити дітей з тим, що вода потрібна для людей, рослин, тварин; учити визначати і називати основні її ознаки та властивості (може бути чистою/брудною, холодною/теплою, розливається, ллється, капає); розвивати здатність встановлювати найпростіші зв'язки і взаємозалежності в стані речовини, спостережливість і допитливість. Проаналізуйте хід досліду на таку властивість. Розливається – ллється – капає.

I. Шляхом довільних дій з предметами з гладенькою поверхнею (великою тарілкою, тацею, іншим посудом, столом для ігор з водою і піском) вихователь демонструє властивість води поширюватися в різних напрямках від місця дотику до поверхні предмета – розливатися. Вода при цьому може набувати плям різної форми і розмірів. Вода ллється єдиною цівкою з посуду з носиком (чайник, поливальниця, глечик) і кількома – з посуду, що має овальний або круглий отвір. Чому? (до самостійного висновку слід спонукати дітей 5-го року життя).

II. Вода капає, коли рухається повільно. Доцільно провести в дощову погоду спостереження, як капає вода з даху та з предметів на майданчику, з паркану. Можна заздалегідь виставити на підставку, що дорівнює росту дітей, фанеру або дощечку довільних розмірів горизонтально до поверхні землі і спостерігати за рухом водяних крапель з чотирьох боків (під час зливи тоненькі цівки; в помірний дощ – краплі).

2.41. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: ознайомити дітей з тим, що вода потрібна для людей, рослин, тварин; учити визначати і називати основні її ознаки та властивості (може бути чистою/брудною, холодною/теплою, розливається, ллється, капає); розвивати здатність встановлювати найпростіші зв'язки і взаємозалежності в стані речовини, спостережливість і допитливість.

Проаналізуйте хід досліду на таку властивість. Вода прозора.

I. Для підведення дітей до висновку про прозорість води доцільно використати нескладний дослід: занурити у воду кілька різних предметів

II. Запропонувати дітям спробувати воду на смак. Вода – без смаку. Опустити в склянку ложечку цукру (солі). Що трапилося з цукром? Сіллю? Якою стала вода на смак, в яку поклали цукор, а в яку – сіль? Від чого залежить смак води?

2.42. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Вода». Мета: ознайомити дітей з тим, що вода потрібна для людей, рослин, тварин; учити визначати і називати основні її ознаки та властивості (може бути чистою/брудною, холодною/теплою, розливається, ллється, капає); розвивати здатність встановлювати найпростіші зв'язки і взаємозалежності в стані речовини, спостережливість і допитливість. Проаналізуйте хід досліду на таку властивість. Вода прозора/поведінка різних предметів у воді. Дітям 5-го року життя допомогти засвоїти, що одні предмети плавають у воді, інші – тонуть. Цю роботу можна об'єднати з демонстрацією властивості розчинності у воді сипучих речовин (цукор, сіль).

I. Для підведення дітей до висновку про прозорість води доцільно використати нескладний дослід: занурити у воду кілька різних предметів. У прозору посудину, користуючись умовною міркою, опустити пісок, дрібні камінці, по 2-3 предмети однакової форми та об'єму, але з різного матеріалу (дерева, скла, пластмаси, паперу, тканини, воску, використовуючи послідовні дії), вчити дітей пояснювати поведінку цих предметів у воді. Чому деякі з них плавають, інші тонуть, а окремі – розчиняються, змінюючи забарвлення води?

II. Знання властивостей спостережуваних об'єктів закріпити з дітьми в малюнках, розповідях, читанні віршів напам'ять. Для підсилення інтересу і стимулювання пізнавальної діяльності переглянути у другій молодшій групі 3-6 кадрів діафільму «Вода служить людям», у середній групі – діафільм «Дівчинка і фонтан».

2.43. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Ґрунт». Мета: навчити дітей розрізняти вологу та суху землю. Матеріал: добре зволожена і суха земля. Умови: літо – подвір'я, зима – куточок природи. Проаналізуйте хід досліду.

I. Запропонувати дітям взяти в руки дві жмені землі – мокрої та сухої – і стиснути кулаки.

II. Висновок: волога земля м'яка, зліплюється в грудку, з неї можна витиснути воду. Суха земля тверда, при здавлюванні розсипається.

2.44. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Ґрунт». Мета: показати властивість піску пропускати воду, а глини – утримувати її. навчити дітей розрізняти вологу та суху землю. Матеріал: три банки – одна з піском, друга з глиною, третя – з водою.

Проаналізуйте хід досліду.

I. Налити у банки з піском та глиною однакову кількість води й спостерігати, як вона просочується.

II. Висновок: пісок пропускає воду, а глина ні.

2.45. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Явища природи». Мета: продемонструвати утворення веселки. Матеріал: шланг для поливання, тригранна скляна призма. Умови: літо, сонячна днина. Проаналізуйте хід досліду.

I. Спрямувати високо вгору дрібні розсіяні струмені води. Сонячне проміння, проходячи крізь краплі води, утворює веселку. Таке саме явище можна побачити біля водограю.

II. На шляху сонячних променів, спрямованих у вікно, поставити тригранну скляну призму. На протилежній стіні з'явиться смугаста «зебра».

2.46. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Явища природи». Мета: продемонструвати утворення грому та блискавки. Матеріал: два твердих камінці. Умови: затемнене приміщення. Проаналізуйте хід досліду.

I. Потерти камінці один об одний – чути потріскування й з'являться іскра. Це є у спрощеному вигляді грім та блискавка.

II. Таке саме явище можна спостерігати під час розчісування волосся гребінцем.

2.47. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Рослини». Мета: показати значення води для росту рослин. Матеріал: дві прозорі банки (з водою та без води), дві однакові цибулини. Проаналізуйте хід досліду.

I. Довготривале спостереження за змінами, що відбуваються з цибулинами у банках.

II. Висновок: для росту рослин необхідна вода.

2.48. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Рослини». Мета: продемонструвати необхідність тепла для росту рослин. Матеріал: дві однакові гілочки вишні (або іншого дерева), дві вази з водою. Умови: місяці лютий, березень. Проаналізуйте хід досліду.

I. Поставити одну вазу з гілочкою в кімнаті, другу – в прохолодному місці (між рамами).

II. Спостерігати за змінами, порівнюючи стан гілочок, порівнювати зі станом дерев на подвір'ї.

2.49. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно БКДО <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Тварини». Мета: визначити кількість корму, необхідного для акваріумних риб. Матеріал: акваріум з рибками, корм, плаваюча годівничка, ложечка-мірка. Проаналізуйте хід досліду.

I. Зранку насипати корму в годівничку, відміряючи його міркою. Оглянути її через 15 хвилин. Якщо корму залишилося багато або ж його не залишилося зовсім, повторити дослід наступного дня.

II. Кількість корму вважати достатньою, коли його в годівничці залишиться небагато. Дослід повторювати два-три рази на рік.

2.50. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Тварини». Мета: з'ясувати дію органів чуття тварин. Матеріал: різні види корму (залежно від того, яка тварина задіяна в досліді). Проаналізуйте хід дослідів.

I. Розкласти перед кішкою (чи іншою твариною) закриті пакетики з рибою, м'ясом, печивом, морквою.

II. Спостерігати, до якого з них вона підійде. Пошепки покликати тварину. Спостерігати за її діями.

2.51. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Я і природа». Мета: продемонструвати значення зору та функцій очей. Матеріал: два ряди стільців (або інших предметів).

Проаналізуйте хід дослідів.

I. Запропонувати дітям щільно затулити очі долонями й спробувати пройти поміж двох рядів стільців. Чи легко це зробити? Потім пройти з розплющеними очима. Чи є різниця?

II. Піднести розрізану цибулину до очей. Що відбувається з ними? Висновок: крапельки цибулевого соку подразнюють слизову оболонку очей. Захищаючи око, повіки швидко кліпають, а сльози очищають очі. Так очі захищаються від зовнішнього впливу.

2.52. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Я і природа». Мета: продемонструвати значення зору та функцій очей. Проаналізуйте хід дослідів.

I. Запропонувати дітям уважно розглянути очі дитини, яка сидить навпроти. Зненацька легенько плеснути в долоні перед її очима. Що вона зробила відразу? (Заплющила очі).

II. Висновок: наш організм також знає, що найперше слід берегти очі. Адже саме завдяки зору ми дізнаємося про світ навколо нас.

2.53. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Я і природа». Мета: продемонструвати значення зору та функцій очей. Матеріал: люстерко. Проаналізуйте хід дослідів.

I. Запропонувати дітям уважно розглянути очі дитини, яка сидить навпроти. Зненацька легенько плеснути в долоні перед її очима. Що вона зробила відразу? (Заплющила очі). Висновок: наш організм також знає, що найперше слід берегти очі. Адже саме завдяки зору ми дізнаємося про світ навколо нас.

II. Запропонувати на хвилину затулити очі руками. Розплющивши, розглянути в люстерко розмір зіниці. Потім протягом хвилини подивитися у вікно (сонячної днини) чи глянути на яскраве світло. За яких умов зіниці зменшуються (стискаються), а за яких збільшуються (розширюються)?

2.54. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Пісок». Проаналізуйте твердження.

I. Мета: розширити та поглибити уявлення дітей про пісок – сипкий, вологий – з вологого піску можна ліпити, пісок стає вологим, якщо його полити, після дощу, вранці від роси; розвивати допитливість, бажання пізнавати взаємозалежності у стані

речей під час їх взаємодії. Ще задовго до того, як дітей цілеспрямовано ознайомлять з властивостями піску, вони пізнають їх самостійно (або під керівництвом педагога) у другій групі раннього віку та у першій молодшій під час ігор з піском на груповому майданчику чи в груповій кімнаті. Однак ці уявлення мають стихійний, неусвідомлений характер.

II. У процесі спостережень у другій молодшій та середній групах пояснення властивостей піску супроводяться діями вихователя і дітей, спрямованими на перехід піску з одного стану в інший. Спостереження варто проводити за різної погоди під час прогулянки дітей на свіжому повітрі.

2.55. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Пісок». Проаналізуйте хід дослідів.

I. Кожній дитині запропонувати взяти трішки сухого піску, покласти на долоні й розтерти.

II. Чому розтирається пісок? З чого він складається? Якого розміру окремі піщинки? Якого кольору? Чи скріплюються вони у грудку?

2.56. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Пісок». Проаналізуйте хід дослідів.

I. Взяти трішки сухого піску й з висоти піднятої руки висипати його на дощечку для ліплення. Що сталося з піском? Чому?

II. Чому на майданчику пісок розсипався по всій ділянці? Сухий пісок – сипкий.

2.57. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Пісок». Проаналізуйте хід дослідів.

I. Кожен насипає гірку піску на дощечку і змочує водою. Пісок ліпиться? Чому? А глина? Висновки діти роблять самостійно.

II. Для закріплення та поглиблення знань дітей доцільно використовувати кадри діафільму «Про глину і пісок».

2.58. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Сніг». Проаналізуйте твердження.

I. Мета: вчити дітей розрізняти і називати ознаки снігу (білий, холодний, може бути пухким, розсипчастим, у разі перенесення у приміщення сніг перетворюється на чисту або брудну воду, а вода надворі – на лід); розвивати здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, виховувати спостережливість. Діти другої молодшої групи вже знають деякі властивості снігу.

II. Мета: Розширити та конкретизувати їх слід завдяки залученню дітей до нескладних дослідів з перетворення снігу на рідину різної чистоти та прозорості залежно від забруднення снігу. Формуючи уявлення про властивості снігу за різної температури повітря, доцільно показати, як можна використовувати сніг у таких ситуаціях для ігор, розваг, праці чи дослідів тощо.

2.59. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Сніг». Проаналізуйте хід дослідів. Властивість. Білий.

I. Сніг взяти з кількох місць на ділянці дитячого садка. Уточнення кольору снігу провести через порівняння за кольором відомих дітям предметів (аркуш паперу, біла фарба, речі дитячого одягу, посуд тощо). Висновок діти роблять самостійно.

II. Для усвідомлення дітьми того, що «білий» не завжди означає «чистий», слід провести дослід про перетворення снігу на воду.

2.60. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Сніг». Проаналізуйте хід дослідів.

Властивість. Холодний.

I. Для ствердження того, що сніг холодний, дітям рекомендують винести в посудину воду різної температури і поставити у сніг. Спостерігаючи за змінами снігу навколо посудини (від тепла сніг тане і перетворюється на воду) і температурою води в посудині (за короткий час вода охолоджується від холодного снігу), діти роблять висновок про цю властивість снігу.

II. Для закріплення знань провести такі дослідів: у снігопад спостерігати за поведінкою сніжинок на теплій долоні, одязі дітей, спорудах на ділянці дитячого садка. Як змінюються сніжинки? Чому? У снігопад підставити обличчя назустріч сніжинкам. Що відбувається зі шкірою? Подихати на сніжинки – що змінилося? Чому? Занурити в сніг на ділянці зварене і обстежене дітьми куряче яйце (одне або кілька). Як зміниться його температура? Чому? Що трапилося зі снігом навколо яйця? Чому?

2.61. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Сніг». Проаналізуйте хід дослідів.

Властивість. Пухкий – розсипчастий (згідно із програмою середньої групи). Цю властивість снігу діти бачать під час активної трудової діяльності – виготовлення фігур зі снігу та під час ходьби на лижах.

I. З пухкого снігу доцільно порекомендувати дітям зліпити снігову бабу, фортецю, колобок, сніжки, казковий міст. При цьому особливу увагу слід звернути на закріплення попередньої властивості. З'ясувати, чому по пухкому снігу не можна ходити на лижах; вслухатись у звуки, під час наступання на нього.

II. До усвідомлення властивості – сніг розсипчастий – дітей підводять під час ходьби на лижах, через порівняння звука від наступання на сніг – рипить, тому що ламаються замерзлі на сильному морозі сніжинки; через спроби ліпити – не ліпиться, тому що сухий від морозу; через занурення в нього важких предметів – тонуть у снігу. Закінчити спостереження доцільно загадуванням загадок, переглядом діафільму «Про сніжки».

2.62. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Лід». Проаналізуйте твердження.

I. Мета: продовжувати розширювати знання про деякі властивості води (від замерзання вона перетворюється на лід; він холодний, слизький; від нагрівання перетворюється на воду); розвивати спостережливість, допитливість. Спостереження бажано проводити в різну погоду, а також обрати такі місця на спорудах на території дитячого садка, де льодяні бурульки бувають по-різному освітлені протягом дня.

II. Мета: Для повноти уявлень про лід доцільно залити ковзанку, наповнити посуд водою і добитися утворення льоду в різних формах і різного кольору.

2.63. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Лід». Проаналізуйте хід дослідів.

Властивість. Твердий – слизький.

I. Цю властивість демонструє педагог, пропонуючи дітям ковзати по льодяних доріжках за допомогою дорослого.

II. Твердість перевіряємо, обстежуючи льодяну бурульку або кульку на дотик, ударяючи по них будь-яким предметом. Падаючи з висоти, бурулька розбивається на дрібні кристалики, занурюється у пухкий сніг.

2.64. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст дослідів згідно <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>. Тема «Лід». Проаналізуйте хід дослідів. Властивість. Лід утворюється від замерзання води. Нагріваючись, перетворюється на воду.

I. Засвоєнню цієї ознаки сприяє утворення льоду з води різного кольору – колір води визначає колір льоду; різної форми – форма посудини визначає форму льоду; Цю властивість демонструє педагог, пропонуючи дітям ковзати по льодяних доріжках за допомогою дорослого.

II. У разі перенесення в приміщення лід від нагрівання стає водою; при відлизі льодяні бурульки тануть під сонячним промінням.

2.65. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про повітря згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Діти мають засвоїти загальні уявлення про природу Землі, а саме: знати, що люди живуть на планеті Земля, яка має форму кулі та складається з повітря, суші і води. Повітря, вода і суша необхідні для існування людини.

II. Знання про повітря подаються узагальнено: повітря знаходиться навколо нас, ним дихає все живе – рослини, тварини, люди. Повітря буває різним: чистим прозорим, або забрудненим, холодним, теплим, гарячим, вологим, сухим. Вітер це рух повітря; він може бути сильним, слабким, поривчастим; може бути корисним чи завдавати шкоду. Стан повітря залежить від часу доби, пори року, діяльності людини.

2.66. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про повітря згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. На основі отриманих знань у старших дошкільнят мають бути сформовані вміння: розрізняти ознаки повітря, позитивно сприймати дії дорослих по підтриманню його чистоти у приміщенні та поліпшенню засобами провітрювання, зволоження, очищення.

II. В результаті освітньої роботи, проведеної вихователями, у дітей формується ціннісне ставлення до повітря як джерела життя і здоров'я.

2.67. Ситуація: заняття в ЗДО. Вихователька знання про диких тварин: хробака, їжака, крота, зайця, лисицю, вовка, ведмедя, кабана, оленя, лося, бобра, мишки, байбака, ховраха та інших подає за схемою 1-6. Проаналізуйте правильність тверджень.

I. 1. Зовнішній вигляд; 2. Спосіб життя (де живе, чим харчується, як вигодовує дитинчат, кого боїться і для кого є небезпечним); 3. Пристосування до умов життя (будова тулуба, кінцівок, очей, ротового апарату, шкіряний покрив);

II. 4. Користь в природі; 5. Користь для людини; 6. Правила поведінки з твариною.

2.68. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про тверду поверхню Землі згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Отримані знання є підґрунтям формування наступних практичних умінь: розрізнення на карті та глобусі материків, островів, океанів, морів, річок, озер (знання назв не обов'язкове, лише розрізняти водний простір і сушу), опису пейзажів; дослідження ґрунту та оцінки його стану, обробки ґрунту – скопування, підпушування, полив.

II. В результаті у дітей має сформуватися ціннісне ставлення до землі, як джерела добробуту людей, краси довкілля, натхнення митців.

2.69. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про тверду поверхню Землі згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Знання про тверду поверхню Землі, що подаються в процесі спостережень пейзажів рідного краю, розповідей дорослого, розгляду дітьми моделі Землі – глобуса, карти світу та України, ілюстрованих атласів, читання художньої літератури, перегляду ілюстрацій, досліджень ґрунту, проведення бесід, мають лягти в основу уявлень дитини про те, що тверда поверхня планети – суша, має різну форму: рівнини, пагорби, гори, яри.

II. Безосередні спостереження та праця в природі, ознайомлення з традиціями рідного краю стануть основою усвідомлених знань про те, що на суші люди будують житло, обробляють ґрунт — родючий шар поверхні.

2.70. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про воду згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Старші дошкільники мають засвоїти інформацію про те, що на Землі вода знаходиться у річках, озерах, морях, океанах, льодовиках та під землею; вода океанів і морів солоні, а в річках і озерах переважно прісна; у воді живуть тварини, ростуть рослини; вода необхідна всім живим істотам.

II. На основі отриманих знань у дітей формуються **уміння** розрізняти стани води (рідкий, твердий, газоподібний — пара), очищувати методом фільтрування, раціонально використовувати її для побутових потреб та праці в природі, берегти.

2.71. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про воду згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Знання про воду діти мають отримати в результаті безпосередніх спостережень, ігор, нескладного експериментування та праці, що доповнюються розповідями вихователя, читанням художньої літератури, перегляду ілюстративних та відеоматеріалів.

II. Ставлення до води, як до джерела життя та краси формується на основі отриманих знань, що через втілення у практичну діяльність трансформуються у стійкі переконання і стають нормою поведінки дитини.

2.72. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про об'єкти та явища природи згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Передбачено формування у дітей початкових знань про об'єкти та явища природи: сонце, хмари, вітер, дощ, грозу, блискавку, веселку, туман, грім, град, іній, сніг, заметіль, хуртовину, ожеледицю, посуху, шторм..

II. Інформація про ці об'єкти та явища природи вибудовується на основі достовірних наукових фактів з врахуванням вікових особливостей дітей та завдань розвитку.

2.73. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про сонце згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Сонце – найближча до Землі зірка, джерело тепла і життя. Без нього нічого на Землі не відбувається. Роль Сонця в нашому житті величезна. Насамперед тому, що воно допомагає рослинам виробляти кисень.

II. Навколо Сонця обертається Земля. Під час цього руху вона то наближається, то віддаляється від нього і цим пояснюється зміна пір року. А оскільки Земля обертається ще й сама навколо себе у нас день змінює ніч.

2.74. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про вітер згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Дітям достатньо знати, що це рух повітря. Характер вітрів найповнішою мірою передає народний фольклор. Згідно йому кожний з вітрів має свою назву, що водночас виступає і його характеристикою. Наші предки дали наступні назви вітрам: Північний – «Борей» – сильний і холодний вітер, здатний всіх побороти, навіть тепло Сонця. Південний – «Зефір» – легкий і ніжний, як однойменні солодощі. Східний – «Суховій» – приносить посухи. Західний – «Плаксун» – несе дощі і тумани.

II. Дітям цікаво буде послухати про те, що на стародавніх картах світу, якими користувались мореплавці та сухопутні мандрівники, на кожній із сторін завжди були зображення 4-х істот - вітрів. Місцеві вітри: морський – бриз, і гірський – фен мають змінний характер руху, тобто протягом доби змінюють свій напрямок. Бриз – вдень віє з моря, а вночі – на море. Фени – вдень в гору, а вночі з гір у долину.

2.75. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про грозу згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Явище грози викликає у дошкільників значний інтерес і потребує доступного пояснення і ознайомлення з правилами поведінки під час грози. Дошкільникам важко пояснити фізичну суть грози, проте потрібно розповісти, що гроза часто відбувається після жаркої сухої погоди.

II. Люди можуть передбачати грозу за барометром і уникати її руйнівних наслідків за допомогою громовідводів.

2.76. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про сніг згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. У ясний морозний день сніг рипить під ногами. Це руйнуються під ногами маленькі промені холодних зірочок. А оскільки руйнується їх одразу дуже багато – от ми й чуємо тріск.

II. Взимку з дошкільниками слід проводити підгортання снігу під дерева, кущі, багаторічні рослини квітників, пояснювати охоронне значення цього заходу. Наявність снігового покриву дає можливість цікаво організувати прогулянки (ігри та експериментування зі снігом, льодом, прикрашання ділянки сніговими скульптурами).

2.77. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про сніг згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Сніг – це водяна пара, яка замерзла високо над землею, не встигнувши перетворитися на воду, а одразу стала крихтливими крижинками. Вони такі маленькі, наче пилінки. Їх і називають алмазним пилом.

II. Якщо мороз не дуже сильний, льодяні пилінки, потрапивши в хмару, обростають новими голочками, стають усе більшими й більшими та набувають вигляду знайомих нам сніжинок. Вони схожі на білі зірочки.

2.78. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про сніг згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Знайомлячи дошкільників з туманом, слід наголосити на тому, що це маленькі краплинки води, які зависли в повітрі. Туман може виникати з серпанку і розсіюватися, переходячи в серпанок. Загадати загадку: «Не дід, а сивий, не спить, а стелиться, вкриває землю й океан, а зовуть його ... туман».

II. Спостерігаючи за туманом, слід наголосити на шкідливих наслідках його для повітряного, автомобільного та інших видів транспорту через зниження видимості. Потрібно також розповісти про те, що у житті рослин туман відіграє позитивну роль як джерело вологи.

2.79. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про веселку згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Веселка - красиве явище яке можна побачити під час, або після дощу, а також біля фонтанів, водоспадів, під час поливу рослин зі шланга. Промені сонця проходять крізь маленькі краплі води які втримуються потоками повітря і забарвлюють їх у різні кольори.

II. Веселка складається із семи основних кольорів: червоного, помаранчевого (оранжевого), жовтого, зеленого, блакитного, синього й фіолетового. За початковими назвами кольорів легко запам'ятати їх послідовність: *Чарівниця Осінь Жар-птицю Закликає Бабусин Сад Фарбувати.*

2.80. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про рослини згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Завдання педагога: дотриматися покороковості подання інформації: Крок перший: формування уявлень про *окремі рослини*, їх зовнішній вигляд, потреби, умінь бачити красу та тендітність;

II. Крок другий: формування уявлень *про зв'язки й залежності*, що існують у природі та емоційно-ціннісного ставлення до природи; Крок третій: формування уявлень про *цілісність* природи і вплив на неї людини, розвиток усвідомленого емоційно-ціннісного ставлення.

2.81. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про життєдіяльність людини у природному довкіллі згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Дошкільникам необхідно пояснити, що стан природного довкілля й життєдіяльність людини взаємопов'язані і природне довкілля змінюється внаслідок людської діяльності людей.

II. Доцільно познайомити дітей з професіями, знаряддям праці і змістом діяльності людей, що працюють у сфері природи: обробляють землю - вирощують хліб, овочі і фрукти, доглядають тварин, вивчають і здійснюють прогноз погоди, прикрашають ландшафти, охороняють природу. На основі цих знань формується позитивне ставлення до представників цих професій і бажання діяти на користь природі.

2.82. Ситуація: Вихователька ЗДО планує зміст навчальних занять про життєдіяльність людини у природному довкіллі згідно БКДО. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Зміст знань дітей спрямовується на формування умінь природодоцільної поведінки та використання об'єктів і явищ природи як джерела естетичної, моральної насолоди, інтелектуальної насолоди (радіості пізнання).

II. Тож дітям необхідні знання про правила ввічливої поведінки в природі (аналогічні правилам поведінки в гостях: вітатися, бути уважливим, дивитися і слухати, але без потреби не чіпати, допомагати, дякувати).

3. СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СІМ'Ї І ЗДО У СФЕРІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ПРИРОДОЮ ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ

Увага! Для завдань 3.1-3.14 пропонуються такі відповіді

Правильне тільки твердження I

Правильне тільки твердження II

Обидва твердження I та II правильні

Обидва твердження I та II НЕ правильні

3.1. Ситуація: батьки розповідають про розподіл дітей у ЗДО за віком по групах.

Проаналізуйте правильність наведених тверджень – відповідей.

I. друга молодша (від 3 до 4 років);

II. середня (від 4 до 5 років).

3.2. Ситуація: батьки розповідають про розподіл дітей у ЗДО за віком по групах.

Проаналізуйте правильність наведених тверджень – висловлювань.

I. перша молодша (від 2 до 3 років);

II. середня (від 4 до 5 років).

3.3. Проаналізуйте правильність наведених тверджень. Основні форми діяльності Школи молодих батьків у ЗДО

I. організація лекторіїв, індивідуальних і групових консультацій для батьків або осіб, які їх замінюють;

II. організація заочного консультування через листування, в телефонному режимі, через організацію роботи сайту закладу дошкільної освіти.

3.4. Проаналізуйте правильність наведених тверджень. Консультативний центр ЗДО здійснює консультативну допомогу батькам або особам, які їх замінюють, із питань:

I. – соціалізації дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї;

II. – вікових, психофізіологічних особливостей дітей.

3.5. Проаналізуйте правильність наведених тверджень. Консультативний центр ЗДО здійснює консультативну допомогу батькам або особам, які їх замінюють, із питань:

I. – психологічної готовності до навчання у школі;

II. – профілактики відхилень у фізичному, психічному і соціальному розвитку дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї;

3.6. Проаналізуйте правильність наведених тверджень. Консультативний центр ЗДО здійснює консультативну допомогу батькам або особам, які їх замінюють, із питань:

I. – організації ігрової діяльності; організації харчування дітей вдома

II. – створення умов для загартування і оздоровлення; соціального захисту дітей із різних категорій сімей.

3.7. Ситуація: вихователь планує заняття з метою родинного виховання дітей, яке є запорукою доброго розвитку не лише окремої особистості, але й українського народу; родинне виховання ґрунтується на тісній співпраці батьків з педагогами закладу освіти школи. Проаналізуйте правильність наведених тверджень щодо можливих тематик таких занять.

I. Презентація: «Традиції моєї родини». Складання «Дерева роду».

II. Конкурс серед сімей «З історії роду». Бесіда: «Хто піклується про наше селище?».

3.8. Ситуація: вихователь планує заняття з метою родинного виховання дітей, яке є запорукою доброго розвитку не лише окремої особистості, але й українського народу; родинне виховання ґрунтується на тісній співпраці батьків з педагогами закладу освіти школи. Проаналізуйте правильність наведених тверджень щодо можливих тематик таких занять.

I. Конкурс знавців народної мудрості. Фотовиставка «У колі сім'ї», «Сімейна хроніка».

II. Презентація «Альбом моєї родини». Конкурс: «Пісні моєї бабусі».

3.9. Ситуація: вихователь планує заняття з метою родинного виховання дітей, яке є запорукою доброго розвитку не лише окремої особистості, але й українського народу; родинне виховання ґрунтується на тісній співпраці батьків з педагогами закладу освіти школи. Проаналізуйте правильність наведених тверджень щодо можливих тематик таких занять.

I. Заочна мандрівка «Географічна карта моєї родини».

II. Конкурс: «Сім'я року». Відзначення Дня матері.

3.10. Ситуація: навчання в групі з дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Проаналізуйте правильність наведених тверджень щодо умов навчання дітей з ООП.

I. Переглянути методи, підходи, форми навчання відповідно до потреб дітей з ООП.

II. Залучення батьків до консультування; врахування можливостей дитини; дотримання режиму дня та моніторинг стану дитини; спокій, впевненість і позитивні емоції педагогів та батьків.

3.11. Ситуація: на занятті навчається дитина з порушеннями слуху зі слуховим апаратом. (Увага! Для дітей з порушеннями слуху важливо бачити обличчя мовця, щоб «читати» по губах). Проаналізуйте правильність наведених тверджень щодо сприяння формуванню ефективної взаємодії з таким учнем.

I. Під час розмови дивитися на дитину й називати його на ім'я; говорити голосом звичайної гучності, адже для підсилення звуку мають бути передбачені слухові апарати; говорити повільно, без надмірної артикуляції.

II. Мовлення має бути зразком для наслідування й джерелом інформації; пропонувати дитині розгорнутий зміст з кількома простими і знайомими поняттями; спонукати до природного мовлення.

3.12. Інклюзивний підхід – це створення таких умов, за яких усі учасники навчально-виховного процесу мають однаковий доступ до освіти, у тому числі діти з особливими освітніми потребами, які навчаються у дошкільних та загальноосвітніх школах. Основна ідея інклюзивної освіти – від соціалізації у школі до соціалізації у суспільство. Проаналізуйте правильність наведених тверджень щодо основних принципів інклюзивної освіти.

I. Інклюзивна освіта стосується не лише дітей з особливими освітніми потребами, а й педагогів, батьків, інших представників місцевої громади.

II. Максимально значуща участь усіх дітей в освітньому процесі.

3.13. Залучення батьків у процес формування у дитини природничо-екологічної компетентності та навичок, орієнтованих на сталий розвиток, може полягати у:

I. наданні дитині власного прикладу відповідальної, розумної та виваженої поведінки щодо збереження ресурсів у повсякденному житті родини та розв'язання екологічних проблем власної громади;

II. формуванні у різний спосіб уявлень про екологічні проблеми свого міста, селища.

3.14. Залучення батьків у процес формування у дитини природничо-екологічної компетентності та навичок, орієнтованих на сталий розвиток, може полягати у:

I. наданні дитині власного прикладу відповідальної, розумної та виваженої поведінки щодо збереження ресурсів у повсякденному житті родини та розв'язання екологічних проблем власної громади;

II. виявленні власної обізнаності та в ознайомленні дитини та інших членів родини з інформацією про те, як зберігають природні ресурси та дбають про довкілля в нашій країні та інших країнах світу.

3.15. Ситуація: вихователь проводить з дітьми/учнями виховне заняття «Лісові пожежі. Як їх попередити». Який напрям виховання переважає за змістом?

А екологічне

Б фізичне

В естетичне

Г трудове

3.16. Яке середовище впливає на формування особистості і є безпосереднім оточенням індивіда: сім'я, клас, школа, компанія, сусіди, ровесники тощо?

А мегасередовище;

Б макросередовище

В мезосередовище

Г мікросередовище

3.17. Яке середовище впливає на формування особистості і має для дитини інформаційно-світоглядний характер, ототожнюється в її свідомості з поняттями космос, планета?

А мегасередовище;

Б макросередовище

В мезосередовище

Г мікросередовище

3.18. Яке середовище впливає на формування особистості і ототожнюється з поняттями етнос, суспільство, країна, держава?

А мегасередовище;

Б макросередовище

В мезосередовище

Г мікросередовище

3.19. Яке середовище впливає на формування особистості і ототожнюється з уявленнями про своє місто або село, навколишню місцевість, рідний край, засоби масової інформації, приналежність до певної субкультури?

А мегасередовище;

Б макросередовище

В мезосередовище

Г мікросередовище

3.20. Визначте чинник розвитку особистості, згідно такого висловлювання народної педагогіки: «Людина сама коваль свого щастя».

А виховання

Б діяльність

В середовище

Г спадковість

3.21. Визначте чинник розвитку особистості, згідно такого висловлювання народної педагогіки: «Бурчання наскучить, приклад научить».

- А виховання
- Б діяльність
- В середовище
- Г спадковість

3.22. Визначте чинник розвитку особистості, згідно такого висловлювання народної педагогіки: «З ким поведешся, від того й наберешся».

- А виховання
- Б діяльність
- В середовище
- Г спадковість

3.23. Визначте чинник розвитку особистості, згідно такого висловлювання народної педагогіки: «Яке коріння, таке й насіння».

- А виховання
- Б діяльність
- В середовище
- Г спадковість

3.24. Визначте чинник розвитку особистості, згідно такого висловлювання народної педагогіки: «Яка гребля, такий млин, який батько, такий син».

- А виховання
- Б діяльність
- В середовище
- Г спадковість

3.25. Укажіть чинник розвитку особистості, згідно такого висловлювання народної педагогіки: «Хто рано встає, тому Бог дає».

- А виховання
- Б діяльність
- В середовище
- Г спадковість

3.26. Ситуація: у сім'ї має місце передача дітям дорослими членами сім'ї соціального досвіду (знання, уміння, навички, норми, цінності, необхідні для самостійного життя в суспільстві), забезпечення їх входження в систему суспільних відносин. Яка функція сучасної сім'ї реалізується?

- А виховна
- Б економічна
- В комунікативна
- Г реактивна

3.27. Ситуація: має місце реалізація статусу сім'ї як повноправної виробничо-господарської одиниці, що є необхідною умовою добробуту, фізичного, морального й духовного розвитку усіх її членів. Яка функція сучасної сім'ї реалізується?

- А виховна
- Б економічна
- В комунікативна
- Г реактивна

3.28. Ситуація: має місце задоволення потреби членів сім'ї у спілкуванні. Від характеру внутрішньосімейного спілкування, морально-психологічного клімату сім'ї

залежить моральне і психічне здоров'я людини, її емоційна культура. Яка функція сучасної сім'ї реалізується?

- А виховна
- Б економічна
- В комунікативна
- Г реактивна

3.29. Ситуація: у сім'ї має місце забезпечення взаємної фізичної, матеріальної, морально-психологічної підтримки членів родини з метою збереження їх здоров'я, життєвого тону; дотримання режиму праці і відпочинку, харчування, особистої гігієни тощо. Яка функція сучасної сім'ї реалізується?

- А виховна
- Б економічна
- В комунікативна
- Г реактивна

3.30. Ситуація: у сім'ї створені умови для відтворення й продовження людського роду, фізичного й духовного поновлення суспільства. Яка функція сучасної сім'ї реалізується?

- А виховна
- Б економічна
- В комунікативна
- Г репродуктивна

3.31. Ситуація: стосунки у сім'ї формуються здебільшого за допомогою моральних норм, особистого авторитету членів родини і, в першу чергу, авторитету батьків; виявляється у взаємодії всіх членів родини з суспільством, соціальними інститутами, виконанні громадянських обов'язків та здійсненні прав і свобод. Яка функція сучасної сім'ї реалізується?

- А виховна
- Б економічна
- В комунікативна
- Г регулятивна

3.32. Ситуація: у сім'ї сформувався стиль виховання, який негативно впливає на особистісний розвиток дітей. Має місце: брак опіки та контролю за поведінкою або ж повна бездоглядність дітей; батьки мало уваги приділяють фізичному та духовному розвитку дитини, її справам, інтересам і проблемам. Який це стиль сімейного виховання?

- А гіпопротекція
- Б домінуюча гіперпротекція
- В емоційне неприйняття
- Г потураюча гіперпротекція

3.33. Ситуація: у сім'ї сформувався стиль виховання, який негативно впливає на особистісний розвиток дітей. Має місце: загострена увага і турбота батьків за дитину поєднуються з дріб'язковим контролем, надмірною кількістю обмежень і заборон, що посилює несамостійність дитини, її безініціативність, нерішучість, невміння захищати себе. Який це стиль сімейного виховання?

- А гіпопротекція
- Б домінуюча гіперпротекція
- В емоційне неприйняття
- Г потураюча гіперпротекція

4. МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ РАННЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Увага! Для завдань 4.1-4.6 пропонуються такі відповіді

А Арістотель

Б Демокріт

В Платон

Г Сократ

4.1. Давньогрецький філософ, автор евристичного методу навчання (евр. бесіда), що знайшов широке застосування під час ознайомлення дітей з природним довкіллям:

4.2. Давньогрецький філософ, який основи своєї атомістичної теорії висунув матеріалістичну концепцію розвитку особистості.

4.3. Давньогрецький філософ, який першим дійшов висновку про необхідність відкриття державних дитячих дошкільних закладів, а у творах «Держава» і «Закони» накреслив проект нової системи виховання дітей і молоді.

4.4. Давньогрецький філософ, який обґрунтовував залежність мети і засобів виховання від політичних завдань держави; виділив три фактори виховання: природні задатки, спроможність набувати звичку і здатність робити судження.

4.5. Давньогрецький філософ, який зробив першу в історії педагогіки спробу теоретично обґрунтувати вікову періодизацію підростаючої людини (від народження до 7 років; 7-14 років; 14-21 років).

4.6. Давньогрецький філософ, який створив підґрунтя для першого наукового визначення педагогіки як учіння про правильне формування особистості. Це визначення не втратило своєї актуальності і сьогодні.

4.7. Філософ-просвітитель, письменник педагог, прихильник теорії природного виховання, наслідком якої є «вільне виховання», що повинно бути природовідповідним, готувати людину для активної суспільної діяльності; пізніше цей напрямок розвивали Дж. Дьюї, С. Френе.

А Й.-Ф.Гербарт

Б Дж.Локк

В Я.А.Коменський

Г Ж.-Ж.Руссо

4.8. Хто виділив основні чотири періоди в розвитку людини: від народження до двох років (особлива увага фіз. розвиткові і загартуванню); від 2 до 12 років (період «сну розуму», розвиток органів чуття, знайомство з навколишнім життям); від 12 до 15 років (період розумового й трудового виховання, розвитку спостережливості, самодіяльності, трудових умінь); від 15 до повноліття (період «бурі пристрастей», морального і статевого виховання, розуміння призначення жінки в суспільстві)?

А Й.-Ф.Гербарт

Б Дж.Локк

В Я.А.Коменський

Г Ж.-Ж.Руссо

4.9. Хто зробив першу в історії педагогіки спробу теоретично обґрунтувати вікову періодизацію, виділив у житті підростаючої людини три періоди: від народження до 7 років (виховання в сім'ї засобами гри, казки, пісні, бесіди, музики; загартування організму; створення належного режиму); 7-14 р. (виховання в держ. школі, вивчення граматики, музики, малювання, гімнастичних вправ); 14-21 р. (здобуття освіти у школах, вивчення літератури, історії, філософії, арифм. тощо)?

- А Арістотель
- Б Й.-Ф.Гербарт
- В Я.А.Коменський
- Г Ж.-Ж.Руссо

4.10. Хто сформував чітку вікову періодизацію і відповідну систему шкіл: материнська школа (до 6-річного віку), елементарна школа (від 6 до 12 років), гімназія (від 12 до 18 років) та академія (від 18 до 24 років)?

- А Арістотель
- Б Й.-Ф.Гербарт
- В Я.А.Коменський
- Г Ж.-Ж.Руссо

4.11. Назва школи до 6-річного віку, згідно вікової періодизації Я.А.Коменського:

- А академія
- Б гімназія
- В елементарна школа
- Г материнська школа

4.12. Назва школи (6-12 років), згідно вікової періодизації Я.А.Коменського:

- А академія
- Б гімназія
- В елементарна школа
- Г материнська школа

4.13. Назва школи (12-18 років), згідно вікової періодизації Я.А.Коменського:

- А академія
- Б гімназія
- В елементарна школа
- Г материнська школа

4.14. Назва школи (18-24 років), згідно вікової періодизації Я.А.Коменського:

- А академія
- Б гімназія
- В елементарна школа
- Г материнська школа

4.15. Видатний педагог, якого називали «українським Сократом». Він вважав головним педагогічним принципом – виховання природних здібностей людини, а «найкраща форма виховання – особистий приклад».

- А Августин Волошин
- Б Олександр Духнович
- В Григорій Сковорода
- Г Софія Русова

4.16. Видатний педагог, якого називали «українським Сократом». Він зазначав: «Пізнай себе через пізнання природи і свого народу....».

- А Августин Волошин
- Б Олександр Духнович
- В Григорій Сковорода
- Г Софія Русова

4.17. Видатний представник культурно-освітнього руху в Західній Україні, автор посібника для вчителів «Народная педагогія в пользу училищ и учителей сельских» (1857). Дотримувався дидактичних принципів: наочності, доступності та посильності, активності у навчанні, ґрунтовності й міцності знань тощо.

- А Августин Волошин
- Б Олександр Духнович
- В Григорій Сковорода
- Г Софія Русова

4.18. Укажіть автора і працю. Це видатний представник культурно-освітнього руху в Західній Україні. Дотримувався дидактичних принципів: наочності, доступності та посильності, активності у навчанні, ґрунтовності й міцності знань тощо.

- А Френсіс Бекон «Про достоїнство і примноження наук»
- Б Ян Амос Коменський «Велика дидактика»
- В Джон Локк «Думки про виховання»
- Г Олександр Духнович «Народная педагогія в пользу училищ и учителей сельских»

4.19. Укажіть автора і працю, що закріпили за педагогікою статус науки.

- А Френсіс Бекон «Про достоїнство і примноження наук»
- Б Ян Амос Коменський «Велика дидактика»
- В Джон Локк «Думки про виховання»

Г Олександр Духнович «Народная педагогія в пользу училищ и учителей сельских»

4.20. Автор праці по вихованню дітей дошкільного віку «Материнська школа»; вважав, що правильне виховання повинно узгоджуватися з природою: людина як частина природи підпорядкована її головним законам. Надзвичайно велику роль відводив принципу наочності. Все, що тільки можна, необхідно подавати так, щоб учні сприймали його органами чуття: видиме – зором; чуте – слухом; запахи – нюхом, доступне смакові – смаком, дотику – дотиком. Якщо які-небудь предмети можна сприймати одразу кількома відчуттями, – нехай діти це роблять. І чим більше знання спиратимуться на відчуття, тим вони будуть достовірнішими, краще засвоюватимуться.

- А Френсіс Бекон «Про достоїнство і примноження наук»
- Б Ян Амос Коменський «Велика дидактика»
- В Джон Локк «Думки про виховання»

Г Олександр Духнович «Народная педагогія в пользу училищ и учителей сельских»

4.21. Філософ-просвітитель, письменник, педагог, основою педагогічної системи якого є принципи: гуманізму (конкретизується у вигляді глибокої любові до дитини, безмежної поваги до її природи); природовідповідності (у вихованні треба слідувати за природою дитини, враховувати її вікові особливості); свободи (свобода фізична, свобода духу, свобода в діях і вчинках); індивідуального підходу до дітей (дитина має все від природи і треба лише розвинути цінні якості в ній, допомагаючи в цьому природі, тобто треба знати дитину).

- А Й.-Ф.Гербарт
- Б Ф.Фрьобель
- В Я.А.Коменський
- Г Ж.-Ж. Руссо

4.22. Автор праці «Еміль, або Про виховання» виклав головні принципи навчання й виховання підростаючого покоління: відстоював таку систему освіти, яка би відповідала потребам і інтересам дитини, що розвивається. Оскільки у природному середовищі усе є ідеальним, виховання також має бути природовідповідним, узгодженим з віком дитини, освіта має бути для всіх дітей на основі їх вільного розвитку з урахуванням природних можливостей особистості; дитина має

підпорядковуватися не авторитарній волі старших, а правилам природи; основними чинниками, що впливають на виховання, є природа, люди, предмети. основні методи, засоби, форми і види навчання, які могли б забезпечити формування самостійного мислення дитини – досвід, спостереження, експеримент, щоденна практика, екскурсії.

А Й.-Ф.Гербарт

Б Ф.Фрѐбель

В Я.А.Коменський

Г Ж.-Ж. Руссо

4.23. Давньогрецький філософ, учитель Платона, започаткував філософську основу гуманістичної педагогіки. Його крилаті афоризми, що пережили століття, і сьогодні наповнені глибоким змістом: «Ніхто не досягне ні мистецтва, ні мудрості, якщо не буде вчитися», «Природа і виховання подібні. А саме: виховання перебудовує людину і, перетворюючи, створює природу». Базуючись на ідеї самопізнання, розробив евристичний метод навчання (евристична бесіда): вчитель повинен доводити хибність уявлень, що мають учні, а потім підводити їх до правильного розуміння істини.

А Демокріт

Б Арістотель

В Сократ

Г Квінтіліан

4.24. Автор праці «Виховання оратора», де обґрунтував необхідність індивідуалізації навчання. Встановив залежність між перевантаженням учнів навчальним матеріалом та їх неминучою пасивністю, наголошуючи на забезпеченні самостійного, творчого ставлення до навчання. Висловив вимоги до вчителя: «Нехай учитель насамперед викличе в собі батьківські почуття до своїх учнів. Нехай учитель не буде дразливим і в той же час нехай не потурає тим, хто потребує виправлення. Нехай він буде простий у викладанні, терплячий у роботі, більш старанний, ніж вимогливий. Нехай охоче відповідає тим, хто питає, і нехай поставити питання мовчазним. На похвали нехай він не буде надто скупий, а й не буде надто марнотратним, бо перше позбавляє бажання до роботи, а друге породжує безтурботність. Нехай він кожного дня скаже учням щось таке, що в них назавжди лишилося б у пам'яті. Мова вчителя має бути чіткою, простою і ясною. Недоречна пишномовність, голосність і висування напоказ своїх обдарувань означає не силу, а слабкість розуму». Особливі вимоги висував до вчителя молодших класів, оскільки його помилки важко виправити (надмірна вимогливість вчителя породжує боязкість, зневіру, огиду до навчання).

А Демокріт

Б Арістотель

В Сократ

Г Квінтіліан

4.25. Відомий чеський педагог, який зробив великий внесок у розроблення питання про роль природи у вихованні дітей. Правильне виховання має будуватися відповідно до природи дитини, її можливостей. Вважав, що вже з раннього віку слід давати дітям потрібні знання про природу. У праці «Материнська школа» зробив спробу визначити обсяг знань, які повинна засвоїти дитина в перші шість років. На його думку, дитина повинна ознайомитися з тим, що таке сніг, дощ, знати дерева, куші, які часто зустрічаються. Це було першою спробою в педагогіці окреслити коло знань про природу для дошкільників. Вважав, що пізнання природи дитиною повинно

починатися з реальних явищ і предметів. Навчання потрібно починати «Не з словесного тлумачення про речі». Наочність називав «Золотим правилом навчання». Поряд із спостереженням реальних предметів, розглядання ілюстрацій повинно допомагати дітям у пізнанні природи.

А Й.-Ф.Гербарт

Б Ф.Фрьобель

В Я.А.Коменський

Г Ж.-Ж. Руссо

4.26. Автор праці «Еміль, про виховання» був прихильником природного виховання, яке б відповідало особливостям дітей і було близьким до природи, на вітрі зміцнює їх фізичні можливості, впливає на формування тіла. Вважав, що повноцінний фізичний розвиток можна здійснювати лише виховуючи дітей серед природи. Чудовими засобами фізичного розвитку вважав прогулянки на лоно природи, де діти мали змогу бігати, стрибати, задовольняючи природні потреби у рухах, а також різноманітні ігри з природним матеріалом – снігом, водою. Радив виховувати у дітей увагу до явищ природи, тоді вони стануть допитливими. Основний шлях до цього – прогулянки з дітьми на природі, під час яких вихователь знайомить дітей лише з тими об'єктами, які їх цікавлять.

А Й.-Ф.Гербарт

Б Ф.Фрьобель

В Я.А.Коменський

Г Ж.-Ж. Руссо

4.27. Видатний німецький педагог був прихильником виховання дітей серед природи. Запропонував назву і заснував дитячі садки у Німеччині; вважав, що діти більшу частину часу будуть проводити в саду на відкритому повітрі, під безпосереднім впливом природи. Він мав на увазі, використовуючи це поняття, таким чином: «Як у саду, під захистом Бога та ретельним наглядом досвідченого, вдумливого садівника, у гармонії з природою, так і тут повинна зростати та виховуватися найблагодородніша парость – люди, діти як зародки та члени людства, у гармонії з самими собою, Богом та природою».

А Й.-Ф.Гербарт

Б Ф.Фрьобель

В Я.А.Коменський

Г Ж.-Ж. Руссо

4.28. Відомий німецький педагог вважав природу невичерпним джерелом для здійснення розумового, морального виховання дітей. Догляд за рослинами, тваринами, вплив на природу формують дух і пізнання дитини, її характер і почуття, є джерелом для внутрішнього морального вдосконалення. Основні педагогічні ідеї відображені у книзі «Дитячий садок», вважав, що у виховному закладі буде забезпечено догляд за дітьми, як і у хорошому саду за рослинами.

А Й.-Ф.Гербарт

Б Ф.Фрьобель

В Я.А.Коменський

Г Ж.-Ж. Руссо

4.29. Перший дитячий садок у Києві відкрили 1 вересня 1871 року сестри Ліндфорси – Марія і її сестра, яка пізніше, за чоловіком змінила прізвище і стала видатною українською діячкою в освітній справі.

А Леся Українка

Б Олена Пчілка
В Марія Монтессорі
Г Софія Русова

Увага! Для завдань 3.30-3.35 пропонуються такі відповіді

А Й.-Ф.Гербарт

Б Ф.Фрьобель

В Я.А.Коменський

Г Ж.-Ж. Руссо

4.30. Відомий німецький педагог ядром педагогіки дитячого садка вважав за гру. Розкриваючи її сутність, він доводив, що гра для дитини - потяг, інстинкт, основна діяльність, стихія, в якій вона живе. У грі дитина виражає свій внутрішній світ через зображення зовнішнього світу. Важливого значення надавав розвитку пізнання дітей, для цього рекомендував проводити екскурсії у мальовничі околиці рідних осель. Враження від спілкування з природою мають поєднуватися з іграми. Розробив систему рухливих ігор, які супроводжуються пісеньками і побудовані на наслідуванні явищ природи, тварин (метелик, квіти, лисиця, кіт і миші). Рекомендував проводити свята на природі (свято першої квітки, свято колоска тощо)

4.31. Відомий німецький педагог вважав, що закони розвитку природи і людини тотожні, і тому виховання повинно бути природо відповідним, а ядром педагогіки дитячого садка вважав за гру. Розкриваючи її сутність, він доводив, що гра для дитини - потяг, інстинкт, основна діяльність, стихія, в якій вона живе. У грі дитина виражає свій внутрішній світ через зображення зовнішнього світу. Для розвитку дитини в ранньому віці запропонував шість «дарів». Один з них це куб, поділений на вісім кубиків (куб розрізаний навпіл, кожна половина - на чотири частини). За допомогою цього дару дитина, вважав педагог, отримує уявлення про ціле і складові його частин («складне єдність», «єдність і різноманіття»); з його допомогою він має можливість розвивати свою творчість, будувати з кубиків, по-різному їх комбінуючи.

4.32. Відомий німецький педагог для розвитку дитини в ранньому віці запропонував шість «дарів». Деякі з них це кубики розділені на частинки: куб, розділений на 8 кубиків; куб, розділений на 8 продовгуватих брусків; куб, розділений на 27 кубиків, з них 21 цілий, 3 розділені на 6 призм і 3 розділені на 4 частини кожен, всього таким чином 39 геометричних тіл; 27 цеглинок, з них 21 ціла, 3 розділені навпіл і 3 розділені вздовж, всього 33 геометричних тіла (ці предмети даються дитині у віці від 1 до 3 років). Також дитина отримує для своєї гри палички, горох, насіння, камінчики, вигнуті металеві сірники. Педагог пропонував різні види дитячої діяльності: конструювання з дерев'яних фігур, металевих кілець, паличок, гороху; рухливі ігри; малювання; ліплення; плетіння та вирізування з паперу та ін. Багато цих занять модифіковано і застосовуються в сучасних дитячих садках.

4.33. Відомий німецький педагог для розвитку дитини в ранньому віці запропонував шість «дарів». Один з них (отримувала дитина до кінця першого року) це невеликі дерев'яні куля, куб та циліндр (діаметр кулі, основа циліндра та сторона кубика однакові).; За допомогою їх дитина знайомиться з різними формами предметів. Куб своєю формою та своєю стійкістю є протилежністю кулі. Куля розглядалася педагогом як символ руху, куб - як символ спокою і символ «єдності в різноманітті» (куб єдиний, але має різну форму в залежності як на нього дивитися: ребром, стороною, вершиною). Циліндр поєднує і властивості кулі, і властивості кубика: він стійкий, якщо поставлений на основу, і рухливий, якщо лежить і т.д.

4.34. Відомий німецький педагог для розвитку дитини в ранньому віці запропонував шість «дарів». Один з них складається із шести невеликих, м'яких, кольорових м'ячів, обмотаних шерстю, пофарбованих в кольори веселки (червоний, жовтий, блакитний, помаранчевий, зелений і фіолетовий), які даються дитині ще на першому році його життя м'яч. Кожен м'яч-куля – на ниточці. Мати показує дитині м'ячі різного кольору, розвиває таким чином її вміння розрізняти кольори. Розгойдуючи кульку в різні боки і відповідно примовляючи «вперед-назад», «вгору-вниз», «вправо-вліво», мати знайомить дитину з просторовими уявленнями. Показуючи кульку на долоні і ховаючи її, примовляючи при цьому «Є м'ячик – немає м'ячика», вона знайомить дитину із твердженням та запереченням.

4.35. Відомий німецький педагог, автор назви «дитячий садок», відкрив 1837 р. «першу установу з догляду

4.36. Перший дитячий садок, як тип педагогічного закладу, організував в 1802 р. в Нью-Ланарке (Шотландія) англ. філософ, педагог і соціаліст.

А Й.-Ф.Гербарт

Б Ф.Фрьобель

В Я.А.Коменський

В Р. Оуен

4.37. Ця педагогічна система дошкільного виховання набула широкого поширення в світі. В таких садочках не було важких меблів, а були дитячі столи та стільці, достатньо легкі, аби діти могли рухатися, і розміщено дитячі матеріали на низьких, доступних полицях. Багато практичних занять, які включали широкий спектр вправ для догляду за навколишнім середовищем і собою, наприклад, догляд за квітами, миття рук, гімнастика, догляд за домашніми тваринами та приготування їжі. Англійський принц Вільям, у якого мама (принцеса Діана), працювала вихователькою в дитячому садку за цією системою, і сам він разом з братом Гаррі такий садок і школу відвідував, а потім і діти Вільяма та Кейт пішли до такого ж садочка.

А Августин Волошин

Б Олександр Духнович

В Марія Монтессорі

Г Софія Русова

4.38. Хто справедливо вважається класиком національного дошкільного виховання. Кому належать слова: «Бути гарним педагогом – це бути справжнім реформатором майбутнього життя України, бути апостолом Правди і Науки», а також написані праці «Дошкільне виховання» (1918), «Теорія і практика дошкільного виховання» (1924), «Теорія педагогіки на основі психології» (1924), «Дидактика» (1925) та ін. Основні погляди: рідна українська школа - це школа рідної мови, гуманна й демократична, в якій вся структура, система, мета й завдання, зміст і методи, принципи і форми, сам дух наповнені ідеєю українства, забезпечення всебічного і гармонійного розвитку дитини. Система освіти, школа, виховання повинні здійснюватися, насамперед, згідно з принципом природовідповідності виховання, який передбачає, що виховання має ґрунтуватися на науковому розумінні природних і соціальних процесів, узгоджуватися з загальними законами розвитку природи і людини.

А Августин Волошин

Б Олександр Духнович

В Григорій Сковорода

Г Софія Русова

4.39. Представник гуманістичної педагогічної системи, для якої виховання спирається на особистісні й індивідуальні особливості вихованця

- А Дж. Дьюї
- Б Й.-Ф. Гербарт
- В Й. Песталоцці
- Г В.О. Сухомлинський

4.40. Видатний педагог, автор книги «Серце віддаю дітям», «Народження громадянина», «Як виховати справжню людину» та ін., він досліджував проблеми теорії та методики виховання дітей у школі й сім'ї, всебічного розвитку особистості учня, педагогічної майстерності.

- А Григорій Ващенко
- Б Олександр Духнович
- В Григорій Сковорода
- Г Василь Сухомлинський

Увага! Для завдань 4.41-4.55 пропонуються такі відповіді

- А Практичні
- Б Наочні
- В Словесні

4.41. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) використовує загадки, прислів'я, приказки. Це методи

4.42. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) використовує читання (художні твори природничого змісту). Це методи

4.43. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) використовує бесіди; розповіді; пояснення. Це методи

4.44. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) використовує бесіди з елементами дискусії. Це методи

4.45. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) використовує розповіді з елементами бесіди. Це методи

4.46. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) використовує спостереження та демонструє зразки природних об'єктів (глина, пісок, вода тощо). Це методи

4.47. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) проводить розглядання ілюстративного матеріалу: предметні, сюжетні і пейзажні картини. Це методи

4.48. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) проводить розглядання картин із зображенням тварин і рослин. Це методи

4.49. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) використовує ТЗН: відео/мульт/кіно/фільми, фото і презентації. Це методи

4.50. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою вихователь(ка) використовуються ігри-розваги. Це методи

4.51. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою використовуються досліди; пошукові дії. Це методи

4.52. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою використовуються дидактичні ігри з природними об'єктами. Це методи

4.53. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою використовуються настільно-друковані ігри. Це методи

4.54. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою використовується настільно-друковані ігри, предметні ігри, ігри з природним матеріалом. Це методи

4.55. Ситуація: під час занять ознайомлення дітей з природою використовується праця в природі. Це методи

4.56. Ситуація: вихователь(ка) використовує інноваційний метод екологічного виховання дітей, що спрямований на формування системи екологічних уявлень на основі наукової інформації, творів мистецтва, філософських теорій тощо. Це

А метод формування мислеобразів

Б метод екологічної лабіалізації

В метод екологічних асоціацій

Г метод художньої репрезентації природних об'єктів

4.57. Ситуація: вихователь(ка) використовує інноваційний метод екологічного виховання дітей, що полягає у цілеспрямованій дезорганізації певних аспектів особистісного світосприйняття, внаслідок чого виникає психологічний дискомфорт, зумовлений невідповідністю індивідуальної стратегії сприйняття природи та екологічної діяльності укоріненим нормам співіснування суспільства та довкілля (наприклад, штучне введення у красивий природний чи фотопейзаж сміття і спонукання дітей до оцінки побаченого). Це

А метод формування мислеобразів

Б метод екологічної лабіалізації

В метод екологічних асоціацій

Г метод художньої репрезентації природних об'єктів

4.58. Ситуація: вихователь(ка) використовує інноваційний метод екологічного виховання дітей, що спрямований на пробудження асоціативних зв'язків між різними образами (ліс – багатоповерховий дім для тварин). Це

А метод формування мислеобразів

Б метод екологічної лабіалізації

В метод екологічних асоціацій

Г метод художньої репрезентації природних об'єктів

4.59. Ситуація: вихователь(ка) використовує інноваційний метод екологічного виховання дітей, що спрямований на актуалізацію художніх компонентів відображення світу природи засобами мистецтва (використання поряд із науковою інформацією живопису, музики, художнього, слова). Це

А метод формування мислеобразів

Б метод екологічної лабіалізації

В метод екологічних асоціацій

Г метод художньої репрезентації природних об'єктів

4.60. Ситуація: вихователь(ка) використовує інноваційний метод екологічного виховання дітей, що спрямований на співчуття природним об'єктам, апелювання до почуттєвої сфери особистості. Це

А метод формування мислеобразів

Б метод екологічної лабіалізації

В метод екологічних асоціацій

Г метод екологічної емпатії

4.61. Ситуація: вихователь(ка) використовує інноваційний метод екологічного виховання дітей, що спрямований на аналіз поведінки людини з точки зору природних об'єктів (що відчуває зламана гілка, що може розказати про того, хто зламав її?). Це

А метод формування мислеобразів

Б метод екологічної лабіалізації

В метод екологічних асоціацій

Г метод екологічної рефлексії

4.62. Ситуація: вихователь(ка) використовує інноваційний метод екологічного виховання дітей, що дозволяє у природній для дитини формі пізнавати світ природи та правила взаємодії з нею в процесі виконання ролей та правил гри (в сучасних умовах є багато комп'ютерних ігор). Це

А метод формування мислеобразів

Б метод екологічної лабіалізації

В метод екологічних асоціацій

Г ігровий метод

4.63. Ситуація: вихователь(ка) запитує дітей: «Про що (ця картина, цей вірш, цей фільм, цей дослід тощо)»? Використано

А Запитання, спрямовані на описування предметів, дієвих осіб

Б Запитання причинного характеру

В Запитання, що стимулюють словникову роботу

Г Запитання для з'ясування змісту

4.64. Ситуація: вихователь(ка) запитує дітей : Який? Що робить? На що схожий? Використано

А Запитання, спрямовані на описування предметів, дієвих осіб

Б Запитання причинного характеру

В Запитання, що стимулюють словникову роботу

Г Запитання для з'ясування змісту

4.65. Ситуація: вихователь(ка) запитує дітей: Хто? Що? Коли? Який? Де? Використано

А Запитання констатувального характеру

Б Запитання причинного характеру

В Запитання, що стимулюють словникову роботу

Г Запитання для з'ясування змісту

4.66. Ситуація: вихователь(ка) запитує дітей: Чому? Для чого? Навіщо?

Використано

А Запитання констатувального характеру

Б Запитання причинного характеру

В Запитання, що стимулюють словникову роботу

Г Запитання для з'ясування змісту

4.67. Ситуація: вихователь(ка) запитує дітей: Якими словами ще про нього/про це можна сказати? Використано

А Запитання констатувального характеру

Б Запитання причинного характеру

В Запитання, що стимулюють словникову роботу

Г Запитання для з'ясування змісту

4.68. Ситуація: вихователь(ка) використовує такі методи виховання як бесіди, дискусії, переконання, навіювання. До якої групи методів виховання вони належать?

А формування свідомості особистості

Б стимулювання діяльності і поведінки

В контролю, самоконтролю, самооцінки діяльності і поведінки

Г організації діяльності, формування позитивного досвіду суспільної поведінки

4.69. Ситуація: вихователь(ка) використовує такі методи виховання як педагогічна вимога, громадська думка, довір'я, привчання, тренування, створення виховних ситуацій, прогнозування. До якої групи методів виховання вони належать?

- А формування свідомості особистості
- Б стимулювання діяльності і поведінки
- В контролю, самоконтролю, самооцінки діяльності і поведінки
- Г організації діяльності, формування позитивного досвіду суспільної поведінки

4.70. Ситуація: вихователь(ка) використовує такі методи виховання як гра, заохочення тощо. До якої групи методів виховання вони належать?

- А формування свідомості особистості
- Б стимулювання діяльності і поведінки
- В контролю, самоконтролю, самооцінки діяльності і поведінки
- Г організації діяльності, формування позитивного досвіду суспільної поведінки

4.71. Ситуація: вихователь(ка) використовує такі методи виховання як педагогічне спостереження, самоаналіз, саморегуляція? До якої групи методів виховання вони належать?

- А формування свідомості особистості
- Б стимулювання діяльності і поведінки
- В контролю, самоконтролю, самооцінки діяльності і поведінки
- Г організації діяльності, формування позитивного досвіду суспільної поведінки

4.72. Ситуація: вихователь(ка) використовує можливий різновид розповіді у процесі виховання. Це

- А бесіда
- Б повідомлення
- В дискусія
- Г вправління

4.73. Ситуація: вихователь(ка) використовує метод виховання та отримання інформації про особистість за допомогою безпосереднього словесного спілкування. Це

- А розповідь
- Б бесіда
- В повідомлення
- Г переконання

4.74. Ситуація: вихователь(ка) використовує вільний, жвавий обмін думками, колективне обговорення питань, що хвилюють його учасників. Це

- А бесіда
- Б дискусія
- Г лекція
- Д переконання

4.75. Ситуація: вихователь(ка) використовує метод виховного впливу, за допомогою якого звертається до свідомості, почуттів, життєвого досвіду дітей з метою формування свідомого ставлення до дійсності і норм поведінки. Це метод

- А бесіда
- Б переконання
- В лекція
- Г диспут

4.76. Ситуація: вихователь(ка) використовує психологічний вплив на особу або групу осіб, розрахований на беззаперечне сприйняття незалежно від їх думок і волі. Це

- А вправління

- Б громадська думка
- В педагогічна вимога
- Г сугестивний метод

4.77. Ситуація: вихователь(ка) використовує педагогічний вплив на свідомість учнів з метою спонукати їх до позитивної діяльності або гальмування негативних дій і вчинків. Це метод

- А вправління
- Б лекція
- В педагогічна вимога
- Г сугестивний метод

4.78. Ситуація: вихователь(ка) використовує як метод виховання систему загальних суджень людей, яка виникає в процесі їх діяльності і спілкування та виражає ставлення до різних явищ, подій, що становлять загальний інтерес. Це метод

- А вправління
- Б громадська думка
- В педагогічна вимога
- Г сугестивний метод

4.79. Ситуація: вихователь(ка) використовує метод виховання, аби вихованці виконували певні дії з метою вироблення і закріплення необхідних навичок та позитивних форм поведінки. Це метод

- А вправління
- Б громадська думка
- В педагогічна вимога
- Г сугестивний метод

4.80. Ситуація: вихователь(ка) використовує схвалення позитивних дій і вчинків з метою спонукання вихованців до їх повторення. Це метод

- А заохочення
- Б змагання
- В покарання
- Г прогнозування

4.81. Ситуація: який напрям виховання має місце під час виховання дітей на культурно-історичному досвіді рідного народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатомірній мудрості та духовності.

- А екологічне
- Б національне
- В моральне
- Г трудове

4.82. Ситуація: який напрям виховання має місце під час виховання, завданням якого є формування в особистості розуміння залежності людини від природи, необхідності жити в гармонії з нею.

- А екологічне
- Б національне
- В моральне
- Г трудове

4.83. Ситуація: який напрям виховання має місце під час виховання, що впливає з наступної думки В. Сухомлинського: «В роки дитинства та підлітковому віці особливо важливо, щоб дитина знайшла, відчула, усвідомила в собі людську

красу, пережила почуття захоплення красивим, людяним в собі. Через красу – до людяного – така закономірність виховання».

- А екологічне
- Б естетичне
- В моральне
- Г трудове

4.84. Як називають спосіб реалізації змісту освіти, передбаченого навчальними програмами, який становить собою систему форм, методів і засобів навчання, що забезпечує найбільш ефективні досягнення поставлених цілей?

- А засоби навчання
- Б методи навчання
- В технологія навчання
- Г форми навчання

4.85. Як називають спосіб існування навчального процесу, оболонка для його внутрішньої сутності, логіки і змісту?

- А засоби навчання
- Б методи навчання
- В технологія навчання
- Г форми навчання

4.86. Як називають допоміжні матеріально-технічні засоби, які виконують специфічні дидактичні функції?

- А засоби навчання
- Б методи навчання
- В технологія навчання
- Г форми навчання

Увага! Для завдань 4.87-4.90 пропонуються такі відповіді

- А інтерактивні технології кооперативного навчання
- Б інтерактивні технології колективно-групового навчання
- В технології ситуативного моделювання
- Г технології опрацювання дискусійних питань

4.87. Ситуація: під час заняття природничого спрямування навчання дітей проходить у малих групах (у парах, ротаційні трійки, «2+2=4», «Ажурна пилка», «Акваріум»), об'єднаних спільною навчальною метою. Які технології навчання використано?

4.88. Ситуація: під час заняття природничого спрямування навчання дітей використовують велике коло («коло ідей»), метод «мікрофон». Така модель навчання легко й ефективно поєднується із традиційними. Які технології навчання використано?

4.89. Ситуація: під час заняття природничого спрямування навчання дітей використовують широке публічне обговорення спірного питання («Метод ПРЕС», «Дерево рішень», «Обери позицію/Зміни позицію»). Які технології навчання використано?

4.90. Ситуація: під час заняття природничого спрямування навчання дітей використовують різні ігри, імітації, рольові ігри. Які технології навчання використано?

5. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ, ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

5.1. Ситуація: Педагог проводить заняття природничого спрямування практично сам без співпраці з дітьми/учнями, від них вимагає дисципліни; має місце домінування монологічної форми спілкування тощо. Який стиль такої педагогічної діяльності?

- А авторитарний
- Б демократичний
- В ліберальний (або стиль потурання)
- Г невизначений чи змішаний

5.2. Ситуація: під час заняття природничого спрямування – постійна співпраця педагога й дітей; психологічна комфортність; використання методів та форм навчання, що активізують пізнавальну діяльність дітей; домінування діалогічної форми спілкування; висока мотивація учіння тощо. Який стиль такої педагогічної діяльності?

- А авторитарний
- Б демократичний
- В ліберальний (або стиль потурання)
- Г невизначений чи змішаний

5.3. Ситуація: під час заняття природничого спрямування – нерішучість та непрофесіоналізм педагога, який практично не цікавиться справами дітей; недисциплінованість дітей. Який стиль такої педагогічної діяльності?

- А авторитарний
- Б демократичний
- В ліберальний (або стиль потурання)
- Г невизначений чи змішаний

5.4. Ситуація, яка переважно характерна для молодих вихователів: «Педагог проводить заняття по-різному залежно від навчальної ситуації». Який стиль такої педагогічної діяльності?

- А авторитарний
- Б демократичний
- В ліберальний (або стиль потурання)
- Г невизначений чи змішаний

5.5. Ситуація: під час заняття природничого спрямування всі діти під керівництвом педагога виконують однакові завдання. Яка форма організації навчальної діяльності?

- А групова
- Б індивідуальна
- В парна
- Г фронтальна

5.6. Ситуація: під час заняття природничого спрямування 4-6 дітей спільно виконують завдання. Яка форма організації навчальної діяльності?

- А групова
- Б індивідуальна
- В парна
- Г фронтальна

5.7. Ситуація: під час заняття природничого спрямування кожна з малих груп виконує різне завдання. Яка називається така групова навчальна діяльність?

- А диференційована групова діяльність
- Б індивідуалізовано-групова діяльність
- В міжгрупова діяльність
- Г однорідна групова діяльність

5.8. Ситуація: під час заняття природничого спрямування кожна з малих груп виконує однакове завдання. Яка називається така групова навчальна діяльність?

- А диференційована групова діяльність
- Б індивідуалізовано-групова діяльність
- В міжгрупова діяльність
- Г однорідна групова діяльність

5.9. Ситуація: під час заняття природничого спрямування всі діти під керівництвом педагога виконують однакові завдання. Яка форма організації навчальної діяльності?

- А групова
- Б індивідуальна
- В парна
- Г фронтальна

5.10. Ситуація: під час заняття ознайомлення дошкільників з природою в ЗДО вихователь(ка) спрямовує основну увагу на формування у дітей системи реалістичних уявлень про природу і на цій основі перших елементів матеріалістичного світорозуміння; розвиток мислення і мови; розвиток пізнавальних інтересів і спостережливості. Має місце виховання

- А Розумове
- Б Моральне
- В Естетичне
- Г Фізичне

5.11. Ситуація: під час заняття ознайомлення дошкільників у природі в ЗДО вихователь(ка) спрямовує основну увагу на формування у дітей оволодіння правилами природокористування, емоційно-позитивного відгуку на природні об'єкти та позитивне ставлення до природи. Має місце виховання

- А Розумове
- Б Моральне
- В Естетичне
- Г Фізичне

5.12. Ситуація: під час заняття ознайомлення дошкільників у природі в ЗДО вихователь(ка) також враховує, що вплив природних факторів (сонця, води і повітря) позитивно на організм: утворення вітаміну Д, стимулюється обмін речовин, загартування; рухи на свіжому повітрі сприяють координації, розвиненню м'язів, зміцненню опорно-рухового апарату. Має місце виховання

- А Розумове
- Б Моральне
- В Естетичне
- Г Фізичне

5.13. Ситуація: під час заняття ознайомлення дошкільників у природі в ЗДО вихователь(ка) також враховує, що проходить нормалізації функціонування нервової

системи (сенсорні враження від природи позитивно впливають на дитячий організм).
Має місце виховання

- А Розумове
- Б Моральне
- В Естетичне
- Г Фізичне

5.14. Ситуація: під час заняття ознайомлення дошкільників у природі в ЗДО вихователь(ка) також враховує, що фітонциди, які виділяються рослинами (їх ще називають вітамінами повітря – ботанік М. Холодний) згубно діють на патогенні бактерії, сприятливо діють на нервову систему, запобігають перевантаженню. Має місце виховання

- А Розумове
- Б Моральне
- В Естетичне
- Г Фізичне

Увага! Для завдань 5.15-5.25 пропонуються такі відповіді

- Правильне тільки твердження I
- Правильне тільки твердження II
- Обидва твердження I та II правильні
- Обидва твердження I та II НЕ правильні

5.15. Ситуація: умови безпеки в закладі освіти під час пандемії/карантину. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. До приміщення закладу має бути обмежений доступ для батьків чи сторонніх осіб, крім тих, які супроводжують осіб з інвалідністю.

II. Якщо під час термометрії в дитини/учня виявлено температуру понад 37,2, то потрібно провести повторне вимірювання. Якщо після двократного вимірювання температура понад 37,2 – повідомити родині та відправити учня додому з дорослим членом родини.

5.16. Ситуація: умови безпеки в закладі освіти під час пандемії/карантину. Проаналізуйте правильність наведених тверджень.

I. Місця для обробки рук антисептиками на вході до всіх приміщень. Збір використаних масок і рукавичок до окремих контейнерів. Плакати, банери про респіраторну гігієну та етикет кашлю. Обладнані медпункти: безконтактні термометри, дезінфектори, засоби індивідуального захисту.

II. Розмітка на підлозі в приміщеннях для дотримання дистанції. Очищення і дезінфекція поверхонь – дверних ручок, столів, місць для сидіння, перил тощо – після проведення занять у кінці робочого тижня.

5.17. Проаналізуйте наведені твердження: щодо занять у ЗДО

I. Предметне заняття дозволяє формувати в дошкільників чітку систему уявлень, знань, певні вміння й навички в межах окремих освітніх галузей (математики, розвитку мовлення, ознайомлення з природою, образотворчій діяльності тощо).

II. Предметні заняття розрізняють за провідним видом діяльності - мовленнєве, математичне, природознавче, валеологічне, музичне, фізкультурне та інші.

5.18. Проаналізуйте наведені твердження: щодо занять у ЗДО

I. Предметне заняття дозволяє формувати в дошкільників чітку систему уявлень, знань, певні вміння й навички в межах окремих освітніх галузей (математики, розвитку мовлення, ознайомлення з природою, образотворчій діяльності тощо).

II. Предметні заняття розрізняють за провідним видом діяльності - мовленнєве, математичне, природознавче, валеологічне, музичне, фізкультурне та інші.

5.19. Проаналізуйте наведені твердження: щодо занять у ЗДО

I. Інтегроване заняття полягає у можливості формування системного знання, оскільки задіяними виявляються елементи знань з різних галузей.

II. Комплексним є заняття, спрямоване на різнобічне розкриття сутності певної теми засобами різних видів діяльності, що послідовно змінюють один одного.

5.20. Проаналізуйте наведені твердження: щодо занять у ЗДО

I. Тематичні заняття. Метою цих занять у природі є установка: дивитися і помічати, помічати і відчувати, відчувати і думати, думати і діяти. Перевага надається індуктивному методу пізнавальної діяльності (від часткового до узагальненого). Спочатку діти отримують інформацію під час спостережень, експериментування, дидактичних ігор, праці і тільки після того проводяться підсумкові заняття, на яких встановлюються причинно-наслідкові зв'язки, формулюються висновки. Цінність екологічних занять полягає у тому, що вони несуть дитині безліч відкриттів, зроблених нею самостійно.

II. Заняття може бути побудоване у формі евристичної бесіди, з проблемними запитаннями, завданнями, які вирішуються у її процесі і дають дітям змогу вчитися порівнювати, аналізувати, використовувати набуті знання для висловлювання суджень, міркувати, робити висновки.

5.21. Проаналізуйте наведені твердження: щодо екскурсій у ЗДО

I. Екскурсії – специфічний вид заняття по ознайомленню з природою. Мають значення для фізичного розвитку і зміцнення здоров'я дітей так як проводяться за межами ЗДО і переважно на свіжому повітрі.

II. Екскурсії в природу (ліс, луки, сад, парк, ботанічний сад тощо).

5.22. Проаналізуйте наведені твердження: щодо екскурсій у ЗДО

I. Екскурсії – специфічний вид заняття по ознайомленню з природою. Мають значення для фізичного розвитку і зміцнення здоров'я дітей так як проводяться за межами ЗДО і переважно на свіжому повітрі.

II. Екскурсії на с/г об'єкти (огород, поле, ферма, шкільна ділянка, парник).

5.23. Проаналізуйте наведені порівняння щодо прогулянок та екскурсій у ЗДО

I. Прогулянка – обов'язковий режимний процес, проводиться щоденно на груповому майданчику і за його межами.

II. Екскурсія – це специфічний вид заняття, яке проводиться за межами ЗДО у години, відведені для заняття. Проводиться, коли настають найбільш яскраві зміни в сезоні.

5.24. Проаналізуйте наведені порівняння щодо прогулянок та екскурсій у ЗДО

I. Прогулянка проводиться в усіх вікових групах двічі на день в 1 і 2 половину дня. Тривалість – обумовлена

режимом дня групи

II. Проводиться починаючи з середньої групи, кількість обмежена. Тривалість відповідає часу подовженості заняття.

5.25. Проаналізуйте наведені порівняння щодо прогулянок та екскурсій у ЗДО

I. Під час прогулянки поряд з природничими завданнями вирішується завдання інших структурних елементів прогулянки

II. На екскурсії завдання з природи є головним. Структура екскурсії обумовлена видом (екскурсія в природу або екскурсія на с/г об'єкти).

6. МЕТОДИЧНА РОБОТА ВИХОВАТЕЛЯ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

6.1. Ситуація: Проходить комплексна оцінка рівня кваліфікації вихователя, що має місце кожні 5 років. Це

А акредитація

Б атестація

В діагностика

Г перевірка

6.2. Ситуація: Вихователь реалізує локальну зміну в освітньому процесі з метою покращення природничо-екологічної освіти вихованців, або/та має місце розроблення нових навчальних методик, програм, технологій, що сприяють ефективнішому конкретних навчально-виховних завдань щодо природничо-екологічної освіти вихованців. Це

А педагогічна новація

Б педагогічна інноватика

В інноваційна діяльність

Г інновації в освіті

6.3. Як називається вчення про створення, оцінювання, освоєння і використання педагогічних новацій?

А педагогічна новація

Б педагогічна інноватика

В інноваційна діяльність

Г інновації в освіті

6.4. Ситуація: Вихователь реалізує впровадження новації в освітню/навчально-виховну практику з метою покращення природничо-екологічної освіти вихованців. Це

А педагогічна новація

Б педагогічна інноватика

В інноваційна діяльність

Г інновації в освіті

6.5. Ситуація: Вихователь реалізує власну педагогічну діяльність, як творчий процес щодо планування і реалізації педагогічних нововведень, спрямованих на підвищення якості природничо-екологічної освіти вихованців, як соціально-педагогічний феномен, що відображає творчий потенціал педагога. Це

А педагогічна новація

Б педагогічна інноватика

В інноваційна діяльність

Г інновації в освіті

6.6. Яке поняття трактується як «історично складена, стійка система норм, правил та способів здійснення нововведень у різних сферах життя суспільства, характерна для даної соціокультурної спільноти»?

А педагогічна новація

Б педагогічна інноватика

В інноваційна культура

Г інновації в освіті

6.7. Ситуація: Вихователь володіє сукупністю соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, виявляє готовність вдосконалювати власну педагогічну діяльність щодо природничо-екологічної освіти вихованців, володіє засобами та методами, які здатні забезпечити цю готовність. Це

- А педагогічна новація
- Б педагогічна інноватика
- В інноваційний потенціал педагога
- Г інновації в освіті

6.8. Ситуація: Вихователь задіяний у процесі створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники якості природничо-екологічної освіти вихованців. Це

- А педагогічна новація
- Б педагогічна інноватика
- В інноваційна діяльність
- Г інновації в освіті

6.9. Який критерій педагогічних інновацій вихователя щодо природничо-екологічної освіти вихованців характеризує досягнення високих результатів за найменших витрат часу, фізичних і розумових сил?

- А новизна
- Б оптимальність
- В результативність та ефективність
- Г можливість творчого застосування у масовому досвіді

6.10. Який критерій педагогічних інновацій вихователя щодо природничо-екологічної освіти вихованців означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності вчителя?

- А новизна
- Б оптимальність
- В результативність та ефективність
- Г можливість творчого застосування у масовому досвіді

6.11. Який критерій педагогічних інновацій вихователя щодо природничо-екологічної освіти вихованців означає придатність апробованого досвіду для масового впровадження в закладах освіти?

- А новизна
- Б оптимальність
- В результативність та ефективність
- Г можливість творчого застосування у масовому досвіді

6.12. Укажіть компонент інноваційної культури вихователя згідно критерію його сформованості: система потреб і мотивів педагога в здійсненні інноваційної діяльності в освітньому середовищі закладу освіти.

- А діяльнісний компонент
- Б емоційний компонент
- В когнітивний компонент
- Г мотиваційний компонент

6.13. Укажіть компонент інноваційної культури вихователя згідно критерію його сформованості: обсяг знань про особливості інновац. технологій, суть і специфіка інноваційної діяльності в пед. роботі для результативного професійного розвитку.

- А діяльнісний компонент

- Б емоційний компонент
- В когнітивний компонент
- Г мотиваційний компонент

6.14. Укажіть компонент інноваційної культури вихователя згідно критерію його сформованості: адекватність емоційного ставлення педагогів до власної професійної діяльності, у тім числі й інноваційної.

- А діяльнісний компонент
- Б емоційний компонент
- В когнітивний компонент
- Г мотиваційний компонент

6.15. Укажіть компонент інноваційної культури вихователя згідно критерію його сформованості: стратегії реалізації інноваційної діяльності в пед. роботі з вихованцями.

- А діяльнісний компонент
- Б емоційний компонент
- В когнітивний компонент
- Г мотиваційний компонент

6.16. Укажіть компонент інноваційної культури вихователя згідно критерію його сформованості: адекватність самооцінки власної професійної діяльності, у тім числі й інноваційної.

- А діяльнісний компонент
- Б емоційний компонент
- В когнітивний компонент
- Г рефлексивний компонент

Увага! Для завдань 6.17-6.20 пропонуються такі відповіді

- А Excel
- Б Paint
- В PowerPoint
- Г Word

6.17. Прикладна програма, яка допомагає вихователю використати природничо-екологічну інформацію для створення текстових документів із вбудованими таблицями, графіками, рисунками:

6.18. Прикладна програма, яка допомагає вихователю використати природничо-екологічну інформацію для створення та проведення презентацій:

6.19. Прикладна програма Microsoft Office, яка допомагає вихователю використати природничо-екологічну інформацію для малювання, забарвлення та редагування зображень:

6.20. Прикладна програма Microsoft Office для роботи з електронними таблицями, яка допомагає вихователю проводити статистичне опрацювання природничо-екологічної інформації

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти України/Під наук. керівн. Піроженко Т.О., авт. кол-в: Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежньєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л.П. та ін. 2021. 37 с. Затв. Наказом МОН України №33 від 12.01.2021 р. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/791/79142/nakaz-33-bazovyy-komponent-doshk-osv.pdf>
2. Беленька Г.В., Науменко Т.С., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2013. 112 с.
3. Беленька Г.В., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи. Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік) : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2018. 128 с.
4. Беленька Г.В., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2016. 98 с.
5. Богуш А.М. Гавриш Н.В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
6. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку. Парціальна програма для дітей дошкільного віку. Київ : ІП НАПН України, 2019. 24 с.
7. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років /наук. кер. проекту В.О.Огневюк; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, Н.І.Богданець-Білокаленко [та ін.]; наук. ред.:Г.В.Беленька, М.А.Машовець; МОН України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. 304 с.
8. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ : «Слово», 2015. 352 с.
9. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огневюк; наук. ред. Г.В. Беленька; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертутіна та ін. Київ : Київ.ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 352 с.
10. Підготовка майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти: стратегії реформування : колективна монографія / за ред. В.М. Чайки, О.І. Янкович. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2019. 232 с. URL: <https://cutt.ly/iCG13Dl>
11. Програма розвитку дитини дошкільного віку. «Я у Світі». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programma-ya-y-sviti.pdf>
12. Програма «Українське дошкілля». URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

13. Дитячий онлайн-садок НУМО. URL: <https://numo.mon.gov.ua/> з відеозаняттями для дітей віком від 3 до 6 років (ЮНІСЕФ разом із МОН України).
14. Досліди та експерименти. URL: <http://surl.li/suxbq>
15. Дослідницькі роботи та творчі проекти учнів України. URL: <https://obuchonok.com.ua/> URL: <https://obuchonok.com.ua/doshkilnyata>
16. Дошкільна освіта Закарпаття. URL: <http://dyvokray.org.ua/2013-08-09-08-09-14>
17. Завдання для дошкільнят. URL: <https://www.educ.com.ua/prakticheskie-zadaniya-dlya-detey/zavd-doshkiln>

18. Заклади дошкільної освіти. Перелік навчальної літератури. URL: <https://cutt.ly/1ZvZOH0>
19. Катерина Крутій. Kateryna Kruty. Сайт для всіх, хто цікавиться проблематикою Дитинства, для теоретиків і практиків дошкільної освіти та студентів. URL: <http://ukrdeti.com/>
20. Програми розвитку дітей. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
21. Про дошкільну освіту. Закон України. Редакція від 02.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2628-14#Text>
22. Škôlka 21. Storočia. URL: <https://littlebig.sk/o-skolke/>

В.І. Староста

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА
ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»**

Формат 60*84/16. Гарнітура Times New Roman
Зам. № 69. Ум.друк.арк. 3,66. Наклад 100 прим.

**Редакційно-видавничий відділ ДВНЗ «УжНУ»
88000, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89
E-mail: dep-editors@uzhnu.edu.ua**